

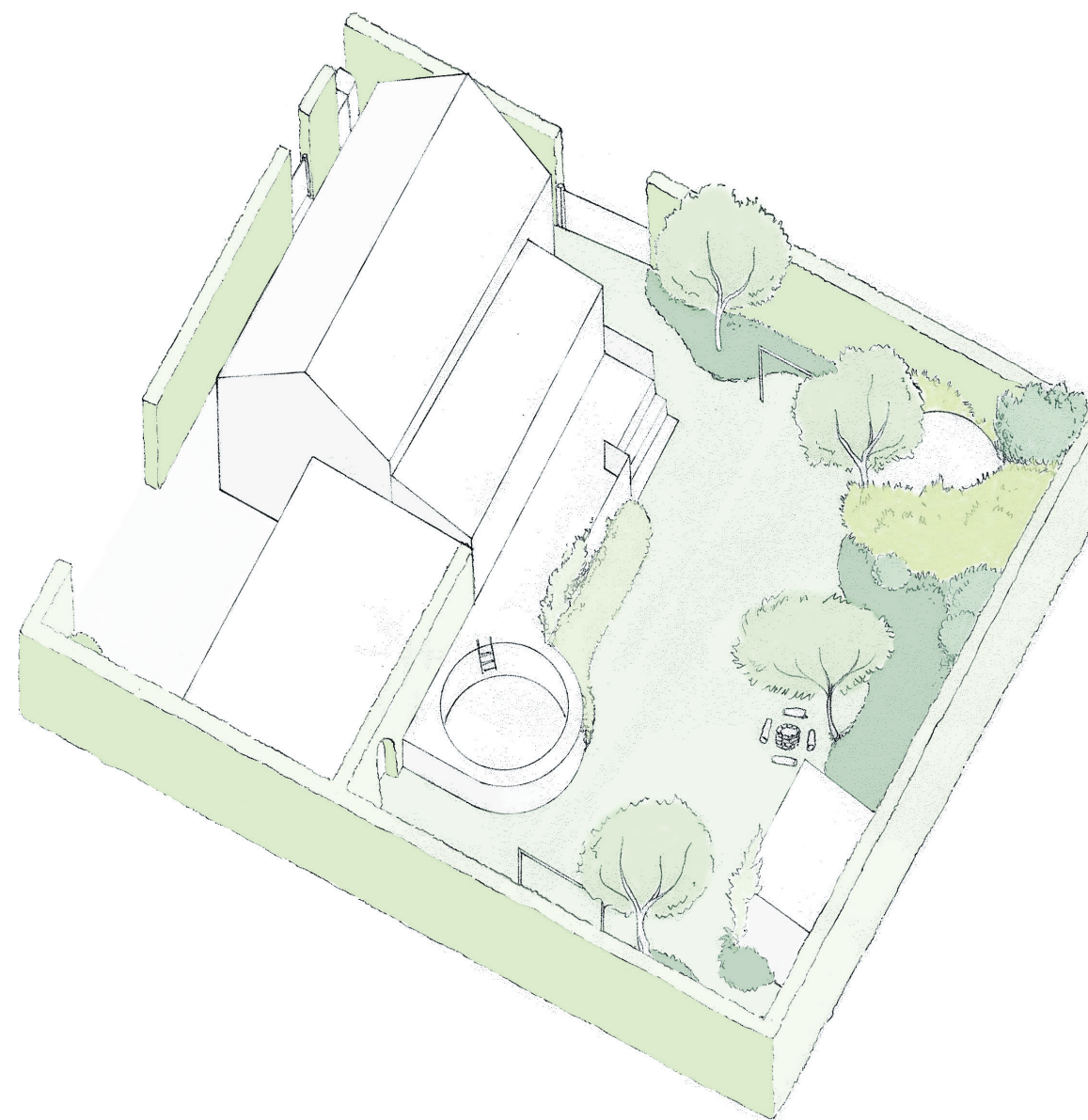
Skissandet som del av designprocessen

– en självreflekterande analys av vägen till ett konkret gestaltungsförslag

Sketching as part of the design process

– a self-reflecting analysis of the way to a tangible creative proposal

Emma Kullin

Skissandet som del av designprocessen

– en självreflekterande analys av vägen till ett konkret gestaltningsförslag

Sketching as part of the design process

– a self-reflecting analysis of the way to a tangible creative proposal

Emma Kullin

Handledare: Anders Folkesson, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Peter Dacke, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0798

Program/utbildning: Trädgårdsingenjör:design - kandidatprogram

Examen: Kandidatexamen i landskapsarkitektur

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: Juni 2015

Omslagsbild: Emma Kullin

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: skissande designprocess trädgårdsdesign

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Bakgrunden till detta arbete är tankar som väckts hos mig under arbetet med olika designuppgifter under min utbildning på SLU Alnarp. Jag har funderat mycket kring skissandet och hur det på olika sätt kan hjälpa mig framåt i designprocessen. Designprocessen för med sig komplexa problem – problem som oftast inte har några givna lösningar. Att skissa är ett sätt att prova många olika alternativ, att inte genast fastna för en lösning utan att ha övervägt flera olika möjligheter.

Syftet med detta arbete är att undersöka skissandet som del av designprocessen.

Metoden för arbetet är att jag åtar mig ett verkligt gestaltningsuppdrag, och genomför detta på ett självreflekterande sätt. Jag använder mig av skisser som hjälpmedel i designprocessen. Skisserna fungerar som stöd både i min egen tankeprocess och i kommunikationen med beställaren. Jag använder mig även av litteratur i min undersökning av designprocessen.

Efter designprocessen gör jag en självkritisk analys av min process, och denna analys blir arbetets mest centrala del. Skissandet kan ha många funktioner. Till exempel kan det vara ett sätt att pröva idéer eller bevara tankar och observationer. Det kan vara ett sätt att ”tvinga” sig själv att betrakta sin omgivning aktivt. Skissandet kan också fungera som ett stöd för den egna tanken, eller som ett effektivt hjälpmedel i kommunikationen med kollegor och beställare.

Designproblem är till sin natur ostrukturerade och svårdefinierade. För designern kan det svåraste vara att ställa problemet rätt – att ställa sig rätt frågor. Det finns många tänkbara lösningar på ett designproblem, och den färdiga designen är bara en av många möjliga lösningar – varav några kanske skulle fungera bättre. Det finns ingen optimal design.

Skisser kan ha olika roller i designprocessen. De kan till exempel delas in i ”*thinking sketches*”, som används som stöd i designerns tankeprocess, ”*talking sketches*”, som används för att kommunicera med exempelvis kollegor, ”*pre-scriptive sketches*”, som används för att kommunicera med personer som står utanför designprocessen och ”*storing sketches*”, som används för att bevara idéer. Kunskap om skissers olika roller kan hjälpa designern att använda sig av skissandet på ett mer medvetet sätt.

Under arbetets gång har jag upptäckt nya funktioner och fördelar med skissandet. Jag har också fått en djupare förståelse för *varför* det är viktigt att skissa.

Innehållsförteckning

Inledning.....5
Bakgrund.....5
Syfte och mål.....5
Avgränsning.....5

Metod och material.....5

Litteraturstudie.....6
Skissandets funktioner.....6
Designprocessens natur.....6
Skissandets roll i designprocessen.....6

Om trädgården.....8
Sammanfattning av familjens önskemål.....8
Översiktsgbild: tomtens läge.....9
Nulägesplan.....10
Bilder från trädgården.....11
Axonometri:nuläge.....12

Designprocessen.....13
Början av designprocessen.....13
Designprocessen fortsätter.....19
Förslaget tar form.....24
Axonometrier: nuläge respektive förslag.....25
Planteringsplan.....26
Växtlista.....30
Utrustnings- och materiallista.....32

Diskussion.....33
Analys utifrån litteraturen.....33
Diskussion kring mitt arbete.....34

Källförteckning.....35

Inledning

Bakgrund

Under min utbildning på Alnarp har jag vid flera tillfällen fått uppgifter som gått ut på att göra designförslag till trädgårdar av olika slag. Då jag ställts inför sådana uppgifter har jag ofta undrat var jag ska börja – problemen är ofta komplexa, och lösningarna inte givna. Vid dessa tillfällen har jag upptäckt hur värdefullt – förlösande – det kan vara att skissa fritt. Skissandet fungerar som en första ingång i arbetet. I början består skisserna ofta av stora, lite slarviga pennndrag, för att sedan – allt eftersom designprocessen fortlöper – bli allt mer tydliga och anpassade till den verkliga situationen. Mot slutet av processen gör jag ibland ingående detaljsskisser som t.ex. visar hur olika växter förhåller sig till varandra höjd- och formmässigt.

Min erfarenhet är alltså att det lönar sig att skissa genom hela designprocessen. För mig är det framför allt ett sätt att prova olika alternativ. När det gäller trädgårdsdesign finns det ofta otaliga tänkbara lösningar. Att testa många alternativ är viktigt, det hjälper mig att inte genast låsa mig vid en lösning när det kanske finns en som skulle ha varit bättre.

I litteraturen har jag hittat idéer och teorier som bekräftar mina egna tankar, men också saker som jag inte tidigare tänkt på, men nu funnit intressanta. Många av dessa har jag använt mig av i min analys.

Syfte och mål

Syftet med arbetet är att undersöka skissandet som en del av designprocessen.

Personligt mål: Jag vill fördjupa min kunskap om designprocessen och kommunikationen med beställaren. Jag vill särskilt undersöka den del av designprocessen som utgörs av skissandet, och utforska hur skisser kan användas: dels i min egen tankeprocess, dels i kommunikationen med beställaren.

Resultatmål:

- Att med skisser som hjälpmedel ta fram ett designförslag som tillgodoser beställarens behov och önskemål.
- Att göra en analys av skissandet som hjälpmedel i designprocessen. Denna skall grunda sig i: 1) självreflektion kring den aktuella designprocessen, 2) litteratur som behandlar skissandet som en del av designprocessen.

Avgränsning

Arbetet kretsar kring gestaltningen av en villaträdgård i Lund, där beställaren är en privatperson. Självreflektionen i arbetet avgränsas till att omfatta just denna gestaltningsprocess. Analysen av designprocessen avgränsas till att gälla trädgårdsdesign och landskapsarkitektur och tar inte upp andra former av design.

Metod och material

Metoden för arbetet är att jag åtar mig ett verkligt gestaltningsuppdrag och genomför detta på ett självreflekterande sätt. Designprocessen läggs upp på följande sätt: vid första mötet med beställaren tar jag reda på dennes önskemål genom en intervju. Därefter tar jag fram ett antal skissförslag. Vid andra mötet visar jag dessa skisser för beställaren, och tillsammans diskuterar vi kring dem samt bestämmer trädgårdens utformning. Därefter ritar jag upp det slutliga designförslaget.

Under designprocessen för jag anteckningar kring gestaltningen och mina egna reflektioner. Alla skisser sparas.

Efteråt gör jag en självkritisk analys av min gestaltningsprocess – denna blir den mest centrala delen i arbetet. Vid analysen används även litteratur: böcker samt vetenskapliga artiklar och rapporter som berör skissandet som en del av designprocessen. Med hjälp av litteraturen kan ytterligare reflektioner göras.

Litteraturstudie

Skissandets funktioner

Holden & Liversedge (2014, s.112) skriver:

“*Drawing is a fundamental skill in landscape design: it is how you can test your ideas, record your thoughts and observations, and develop them. Sketching forces you to observe and therefore understand. A photograph is a very different form of record: it can be fleeting, a snapshot, and does not necessary involve analysis (though of course photography is vital for recording purposes). If you have spent four or five hours drawing an apple tree, on the other hand, you can understand its structure and properties deeply. For the student and the designer, daily sketching – whether in the form of long studies or quick visual notes – is a vital discipline.*”

Det vill säga: att teckna är en grundläggande förmåga inom landskapsdesign – det är ett sätt att pröva sina idéer, att bevara tankar och observationer, för att senare utveckla dem. Skissandet tvingar dig att observera, betrakta, och därigenom förstå motivet. Fotografi är som dokumentationssätt väsensskilt från skissandet – ett foto kan vara flytande, en ögonblicksbild. Det innebär inte nödvändigtvis en analys. Om du däremot tillbringar fyra, fem timmar med att rita av ett äppelträd, kommer du att förstå dess uppbyggnad och egenskaper på ett djupare plan. För en designstudent eller designer är dagligt skissande – antingen ingående studier eller snabba “visuella anteckningar” – mycket värdefullt.

Holden & Liversedge (2014, s. 112) ger en rad goda argument till varför skissandet är viktigt. Till att börja med gör dagligt skissande att du utvecklar disciplin. Det tvingar dig att se mer, att aktivt betrakta din omgivning. En annan fördel med att skissa över lång tid är att du utvecklar din skissförmåga, och att se denna utveckling kan ge en tydligare känsla av riktning i ditt yrkesliv. Skissandet ger dig även möjlighet att experimentera, att överväga flera alternativ. Skissandet kan vara ett stöd för tanken, och användas för att underlätta kommunikationen med dina kollegor. Dessutom kan ditt förråd av gamla skisser tjäna som en idébank vid framtida projekt – en skiss som inte kom till användning då den först gjordes kan visa sig användbar vid ett senare tillfälle.

Skissandet har även den funktionen att den kompletterar skrivandet (naturligtvis kan en skiss också innefatta skriven text). Ytterligare ett område där skisser kan visa sig användbara är vid presentationen av ett arbete. En snabbt utförd skiss är ofta ett både enkelt och tydligt sätt att kommunicera en idé (Holden & Liversedge 2014, s. 112).

Nord & Birgerstam (1997, s. 5) skriver: “att skissa är en arbetsform, ett sätt att ta sig fram till ett resultat. Målare och skulptörer t ex skissar genom att pröva och utveckla sina idéer innan de griper sig an med själva tavlan eller skulpturen. Kanske också medan de håller på med den. Skissandet är en process.”. De formulerar även följande påstående: “Man kan säga att skissandet är det synliga av arkitektens estetiska organiserande.” (a.a., s. 6).

Nord & Birgerstam (1997, s. 10) menar också att: ”Skissandet försiggår på flera medvetandenivåer” – det styrs av omedvetna intryck och infall, men även av bestämda försök att lösa problem. Det ”hämtar sin substans ur erfarenheten, framlyft av intuitionen.”(ibid.). Författarna anser att skissandet är en arbetsmetod med åtminstone fem olika funktioner:

- ”att insamla sinnesintryck
- att skapa en helhetsgestalt
- att upptäcka och formulera ett problem
- att försöka lösa problemen, ’organisera’
- att kommunicera med andra” (a.a., s. 14)

Designprocessens natur

Rosell (1990, s. 19) skriver: ”Ett stort antal olika alternativ är typiskt för designprocessen”. Den färdiga designen är bara en av många möjliga lösningar på problemet – det finns många tänkbara lösningar, varav några kanske rentav skulle fungera bättre. ”Det finns ingen helt optimal design” (ibid.) – den optimala designen är en utopi! För att lyckas komma närmare denna är det viktigt att kombinera och jämföra många olika alternativ. Rosell skriver också att ”design är att lära sig” (a.a., s. 17). Designprocessen är en ”utbildning” som måste genomgåas för att problemet ska kunna lösas. För att kunna bygga kunskap under processen är det viktigt att inte fastna vid ett alternativ för tidigt (a.a., s. 18). Författaren menar vidare att ”designprocessen leder till en konstant omprövning av problemet”(a.a., s. 17) – ”det svåraste med design är ofta att ställa problemet rätt, vilket man inte gör utan att ha gått runt i

designprocessens cirklar ett antal varv” (ibid.). Designproblem är till sin natur ostrukturerade och svårdefinierade, och det gör det svårt att slå fast rationella metoder för design (ibid.).

Skissandets roll i designprocessen

I artikeln *Drawing and the design process* görs en sammanställning av tillgänglig forskning om skisser och deras roll i design. Författarna skriver att ett karaktärsdrag för designprocessen är användandet av olika typer av bilder, där de olika typerna är kopplade till olika delar av designprocessen. I början av processen är dessa bilder ofta ostrukturerade, mångtydliga skisser. När designen utvecklats mer görs ofta mer strukturerade bilder, som planer och sektioner (Purcell & Gero 2006, s. 389). Detta är egentligen en självklarhet för den som arbetat med design, men det är ändå intressant att peka på hur bilderna utvecklas under processens gång – de blir en yttre manifestation av designerns tankeförlopp. Bilderna blir allt klarare och mer verklighetsanpassade allteftersom processen fortlöper. Jag känner igen detta faktum från mina tidigare designprocesser (de designövningar som jag fått göra under utbildningen).

Artikelförfattarna skriver vidare att designproblem är ”*ill-defined problems*”, vilket kan översättas med ”dåligt definierade problem” eller svårdefinierade problem. Det finns många möjliga lösningar, och designerns uppgift är att komma fram till ett enda, genomförbart förslag. Möjligtvis, skriver de, är den centrala frågan för designern: hur kan jag skapa, utveckla och testa olika fysiska former? I långtidsminnet finns kunskap och erfarenheter från tidigare designprocesser. Dessa tidigare exempel används när designern tänker ut möjliga lösningar på det aktuella designproblemet. Problemets komplexitet, och behovet av att utforska hur väl den bild som långtidsminnet genererar stämmer överens med det aktuella problemet, gör det svårt att skapa en fullständig bild i huvudet, i ”*the mind’s eye*”. Skissandet är ett särskilt effektivt sätt att hantera denna aspekt av designprocessen (Goldschmidt 1995 se Purcell & Gero 2006, s. 392). Det fungerar som ”*an external memory aid*”, en yttre hjälp för minnet (Simon 1973 se Purcell & Gero 2006, s. 392).

Eftersom skisser är relativt fria och flertydliga, tillåter de att designern omtolkar dem. Ett nytt sätt att se på en skiss kan sedan resultera i en ny skiss. (Goldschmidt 1995 se Purcell & Gero, 2006, s. 392) Nord & Birgerstam har en liknande synpunkt på detta fenomen: ”varje ny skiss är en intuitiv ingivelse med föregående skiss som provokation” (1997, s.7). Designern reagerar på sin senaste skiss, provoceras eller utmanas av något i den – och nästa skiss är ett resultat av detta.

Varje omtolkning, varje ny skiss, har ofta både avsiktliga och oavsiktliga konsekvenser. En idé kan t.ex. ha konsekvenser för det designade objektets funktion, och dessa upptäcks först när designern gjort en synlig skiss. Oavsiktliga konsekvenser i en skiss kan göra att designern kommer åt andra delar av sin inneboende kunskap – saker som är relevanta för designen, men som designern inte tänkte på just då skissen gjordes. (Schon & Wiggins 1992 se Purcell & Gero 2006, s. 393).

Nord och Birgerstam beskriver skissandet som en process där designern ”söker sig fram i ett växelspel mellan intuition och reflektion, byggd på egna erfarenheter och informationsinhämtning” (1997, s. 19). Intuitionen styr skissandet, och reflektionen görs då designern betraktar skissen hon/han gjort. Detta kan jämföras med det Folkesson skriver: ”Det optimala måste vara ett pendlande mellan oreflektat skissande och logiskt analyserande” (2002, s. 26).

Schon & Wiggins har liknande synpunkter – de anser att design består av sekvenser av ”*seeing – moving – seeing*”, d.v.s. se – göra – se. Öväntade konsekvenser som uppstår i en skiss får designern att medvetandegöra fler och fler facetter av sin egen kunskap. Detta i sin tur låter henne/honom hantera den komplexitet som designprocessen och dess problem innebär. I en designprocess behövs kunskap inom flera olika områden. Dessa kunskaper – sammantagna – gör att designern lägger märke till oavsiktliga effekter av sin design. (Schon & Wiggins 1992 se Purcell & Gero 2006 s. 393) Ju större kunskap, desto mer medveten blir designern om konsekvenserna av sin design.

I artikeln *How sketching can affect the idea generation process in design group meetings* finns en indelning av skisser efter deras roller i designprocessen (van der Lugt, 2005). Indelningen kommer i själva verket från boken *Engineering and the mind’s eye* av Ferguson (som egentligen handlar om design i ingenjörskonsten – men jag tycker att indelningen kan stämma även på design inom andra områden). De olika typerna av skisser benämns ”*the thinking sketch*”, ”*the talking sketch*” och ”*the prescriptive sketch*” – d.v.s. ”den tänkande skissen”, ”den talande skissen” och ”den preskriptiva/föreskrivande skissen”. Enligt boken används *the thinking sketch* ”*to focus and guide nonverbal thinking*” – alltså för att fokusera och guida icke-verbalt tänkande. *The talking sketch* används som stöd i diskussioner med kollegor. Den typen av skisser gör det enklare att förklara sina poänger, eftersom alla inblandade kan se framför sig det som diskuteras. (Ferguson, 1992, ss. 96-97) *The prescriptive sketch* används för att kommunicera

med personer som står utanför designprocessen (van der Lugt, 2005, s.103). Enligt Ferguson är detta den typ av skiss som ingenjören gör som en anvisning till den som ritar den färdiga ritningen (1992, s. 97). Den förekommer nästan uteslutande mot slutet av designprocessen (Mc Gown & Green, 1998 se van der Lugt, 2005, s.103).

I artikeln av van der Lugt föreslås ytterligare en typ av skisser: ”*storing sketches*” – ungefär ”lagrande skisser”.

Deras funktion är att spara på designidéer, så att designern senare kan komma tillbaka till dem. Detta är alltså skisser som designern gör för sin egen skull, för att bevara idéer (2005, s. 103). Som också Ferguson skriver: en viktig funktion hos skisser är att de låter oss fånga flyktiga idéer på papper (1992, s. 96). *Storing sketches* har mycket gemensamt med *prescriptive sketches*. Båda typerna används för att ”frysa” snarare än vidareutveckla idéer. Deras funktioner är dock olika: *the storing sketch* används för att bevara information, medan *the prescriptive sketch* används för att kommunicera information (van der Lugt 2005, s. 103).

Denna indelning av olika typer av skisser är värd att fundera över. Medan jag läser känner jag igen och kan relatera till de olika skisstyperna. Jag tror att jag har använt mig av var och en av dem vid något tillfälle. Jag har dock inte funderat närmare över att olika skisser har olika roller. Det kan vara en värdefull insikt – kanske kan jag ha nytta av denna nya kunskap för att använda skisser på ett mer medvetet sätt i min designprocess.

I en av de artiklar jag läste hittade jag följande, mycket intressanta citat:

”*One reads off the sketch more information than was invested in its making. This becomes possible because when we put down on paper dots, lines and other marks, new combinations and relationships among these elements are created that we could not have anticipated or planned for. We discover them in the sketch as it is being made, and some of these new configurations can potentially provide useful clues.*” (Goldschmidt 1994 se Suwa, Gero & Purcell 2000, s. 541).

Det vill säga – från en skiss kan läsas mer information än vad som användes för att göra den. Detta är möjligt, därför att när vi sätter prickar, linjer och andra märken på papper, skapas nya kombinationer och relationer dem emellan. Dessa kunde vi inte ha förutsett eller planerat. Vi upptäcker dem under tiden skissen görs, och vissa av dessa konstellationer kan ge värdefulla ledtrådar.” ”*Unexpected discoveries*” – eller oväntade upptäckter – är för mig ett nytt och tankvärt begrepp. Skissandet föder hela tiden nya insikter, små pusselbitar som behövs för att komma fram till slutresultatet. Detta påminner om det som Schon & Wiggins säger om ”oavsiktliga konsekvenser” ovan (se s. 6) samt det Rosell skriver om att designprocessen i sig är en utbildning (se s. 6)

Om trädgården

Trädgården som jag ska gestalta är en villaträdgård i Lund. Villan, som är byggd 1938, har varit i familjen Nilssons ägo i 7 år. Familjen består av 5 personer: föräldrarna, två döttrar i tonåren och en son på 4 år.¹

Familjen använder sin trädgård mycket – ”vi är jämt i trädgården”, säger de. De utövar många olika aktiviteter där: de har en grillplats, som de använder ofta, en gräsplan med ett handbollsmål och en liten köksodling.¹

Familjen tycker om sin stora gräsmatta – de behöver en öppen yta att springa och leka på. De älskar trädet vid grillplatsen – en rönnsumak – och uppskattar speciellt dess blomning. Tack vare de höga häckarna, som omgärdar trädgården, känner familjen att det är trivsamt att vara i trädgården. Sommaren är den årstid då de tillbringar allra mest tid i trädgården – då har de alltid dörren öppen ut mot baksidan.¹

Sammanfattning av familjens önskemål

Familjen Nilsson önskar sig en rund ovanmarkspool som ”byggs in” vid sidan av terrassen, så att terrassens trädäck fortsätter runtom poolen. De önskar sig också en förbättrad grillplats. Den nuvarande är provisoriskt uppbyggd av betongplattor. Familjen tycker om den och använder den flitigt under sommarhalvåret. De skulle vilja ersätta den med en liknande grillplats – där de liksom nu kan sitta runt elden på trästockar – med ett mer tilltalande utseende.¹

Vad gäller växterna vill familjen ha fler stora, blommande växter. De tycker inte om de prydnadsbuskar som finns i trädgården i nuläget, utan önskar sig mindre och mer dekorativa buskar. Generellt sett vill familjen ha växter med mycket färg. De skulle också vilja ha fler vårbloppmande lökväxter, till exempel snödroppar, vintergäck, krokus och tulpaner. Familjen önskar sig också nya fruktträd, gärna äppel-, plommon- och päronträd. De tycker särskilt mycket om äppelsorten ’Ingrid Marie’. De har även tankar på att utöka sin köksväxtodling. I nuläget odlar de potatis, persilja, dill och oregano. De vill gärna odla fler olika typer av kryddväxter och grönskaker. Dessutom skulle de vilja odla bär: smultron, jordgubbar, hallon och blåbär.¹

På tomten finns en del natursten, som familjen skulle vilja finna något användningsområde för. De har uttryckt att de tycker om stenpartier, och gärna vill ha ett sådant i trädgården. De nuvarande stenpartierna är små och inte så dekorativa, och familjen skulle vilja ersätta dem med ett större.¹

De öppna ytor är viktiga i familjen Nilssons trädgård – de behöver plats att röra sig på. Barnen tycker om att leka och spela handboll på gräsmattan. Därför är det viktigt att en öppen yta bibehålls. Familjen har en önskan om att lägga till ännu ett handbollsmål – mitt emot det befintliga – för att förbättra möjligheterna att spela boll.¹

I familjens trädgård finns en studsatta. Barnen i huset använder den ofta, men de vuxna tycker att den är ful. Därför vill de gärna att jag finner ett sätt att dölja den eller i alla fall göra den mindre framträdande.¹

Familjen har också uttryckt att de vill ha en lättskött trädgård, eftersom de arbetar mycket och inte vill lägga all sin fritid på trädgårdsskötsel. De vill kunna koppla av i sin trädgård. Eftersom de är miljömedvetna vill de känna att deras trädgård är miljövänlig på ett eller annat sätt. De vill gärna ha en egen kompost, och de vill odla egna grönsaker, kryddväxter, frukter och bär.¹

¹ Intervju med familjen Nilsson, 2015-01-22

Översiktsbild: tomtens läge

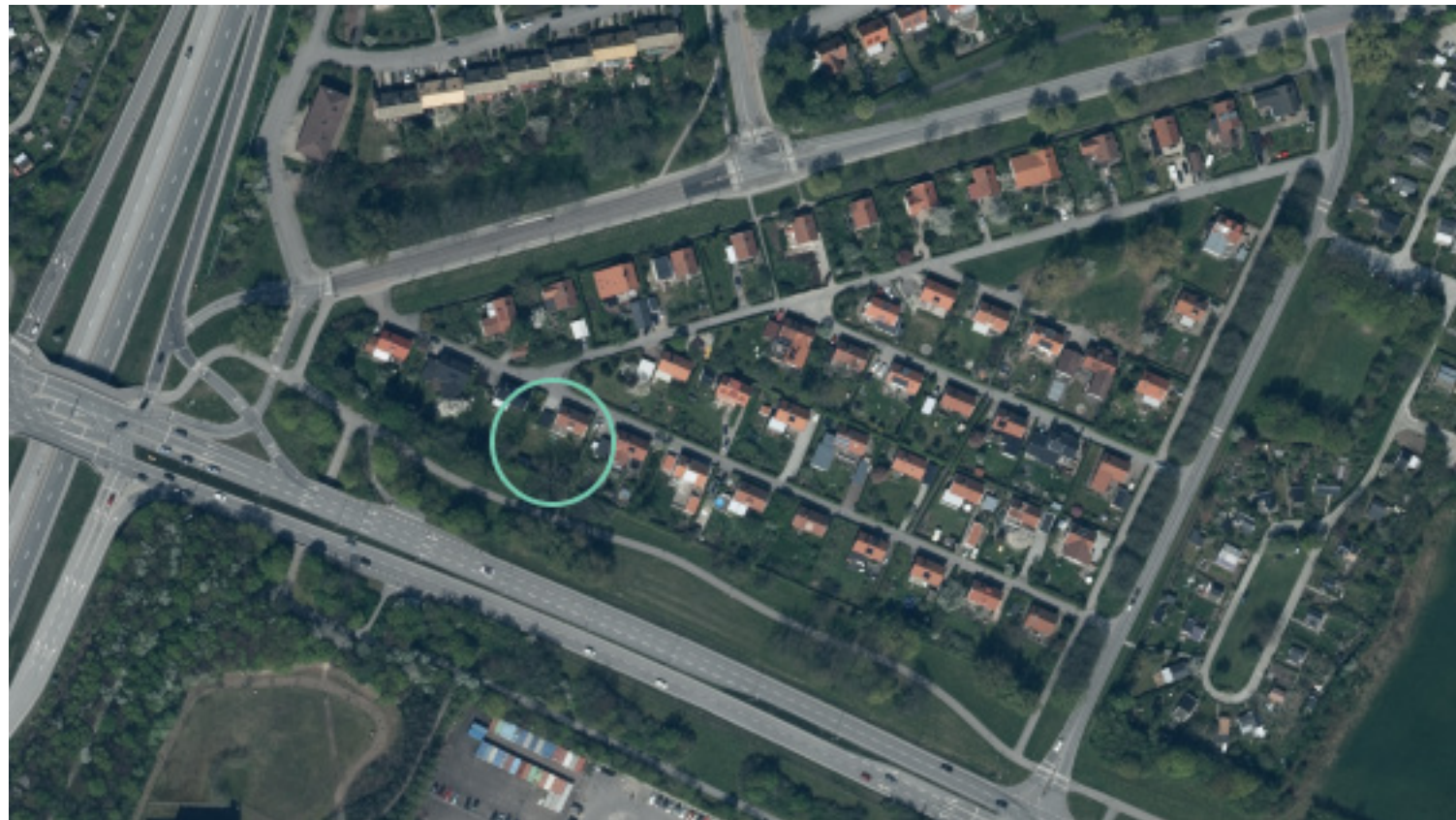

Fig 1. Tomten ligger i ett villakvarter i sydöstra Lund. Den ligger nära motorvägen E22 (till vänster i bild) och länsväg 102 (nederst i bild). Vid de tillfällen då jag besökt trädgården har jag dock inte märkt av trafiken - förmodligen tack vare grönområdet med stora träd, som skärmar av villakvarteret från de stora vägarna.
© Lantmäteriet [12014/00764]

Nulägesplan

Skala 1:200 i A3
27 januari 2015

Växter:

1. Fläder (självsådd)
2. Lönn (självsådd)
3. Hortensia
4. Ros
5. Pelarformad tuja
6. Rödbladig berberis
7. Rönne
8. Hallon
9. Höga perenner
10. Forsythia
11. Olvon
12. Prydnadsbuske, troligen rosenrips
13. Rönnsamak
14. Prydnadsbuske, troligen schersmin
15. Idegran
16. Äppelträd

Eftersom jag besökte trädgården i januari och februari kunde jag inte artbestämma alla växter.

Tomten ramas in av höga häckar på alla sidor. Häcken mot väster är en ligusterhäck, alla de övriga består av avenbok.

Från huset kommer man ut på terrassen genom ett par skjutdörrar i glas. Terrassen har en trappa med "sitt-trappa" - det vill säga stora trappsteg som fungerar som sittplatser.

Bilder från trädgården

Januari och februari 2015

Fig. 2. Huset sett från gatan.

Fig. 3. Infarten och parkeringen, sedda från gatan.

Fig. 4. Entrén sedd från gatan.

Fig. 5. Smal passage längs husets östsida.

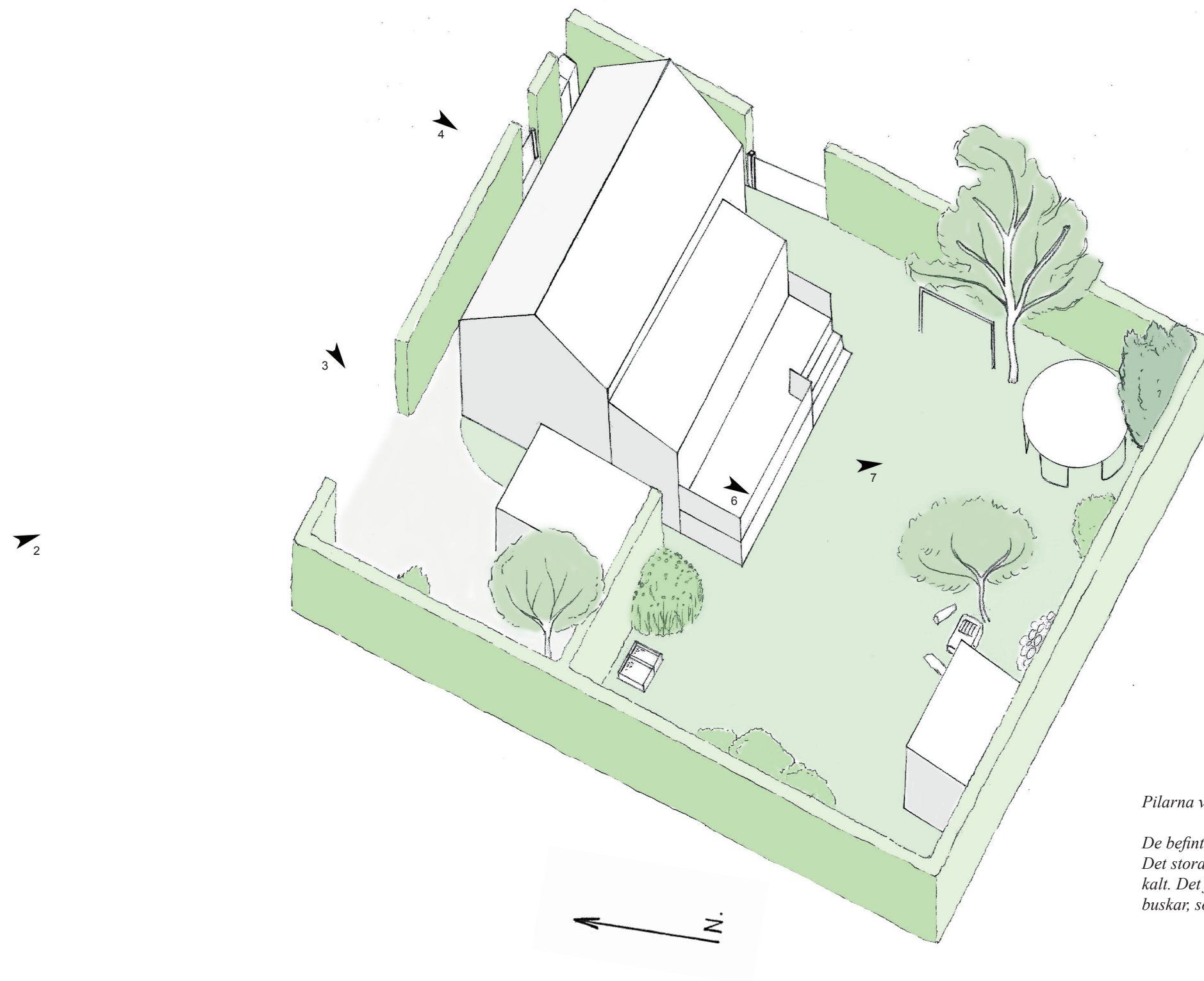
Fig. 6. Trädgården på baksidan, med studsmatta, provisorisk grillplats och vedskjul. Rönsumaken är intressant även vintertid, med sina kvarsittande blomställningar.

Fig. 7. Studsmattan är iögonfallande. Barnen använder den gärna och ofta, men föräldrarna vill gärna att den får en mindre framträdande roll i trädgården. Det gamla äppelträdet pryder inte sin plats och ger ingen frukt - familjen funderar på att byta ut det mot några nya fruktträd.

Axonometri: nuläge

Skala 1:200 i A3
27 januari 2015

Pilarna visar var bilderna i fig. 2-4 och 6-7 är tagna.

De befintliga häckarna ger trädgården stark rumskänsla. Det stora trädgårdsrummet på baksidan är öppet och lite kalt. Det finns några slumpmässigt utplacerade prydnadsbuskar, som familjen inte är särskilt förtjusta i.

Designprocessen

Början av designprocessen

8 januari

Jag har skickat en checklista till familjen, med frågor som de ska svara på och fylla i. Checklistan ska hjälpa till att sätta igång familjens tankar kring sin trädgård, och få dem att komma underfund med sina behov och önskemål.

22 januari

Jag har haft första mötet med familjen. Jag intervjade dem utifrån frågorna på checklistan. Jag fick ett gott intryck av familjen. De sa själva att de inte är så kunniga när det gäller trädgårdsskötsel, men de verkar genuint intresserade av att förbättra sin trädgård. Eftersom de redan använder sin trädgård i stor utsträckning och tycker mycket om den, känns det roligt att hjälpa dem att göra den ännu trevligare att vara i. Vi gick ut i trädgården och tittade. Nu på vintern ser den inte särskilt kul ut - den enda vintergröna växt som finns där är en stor idegran, och i övrigt finns det inte så mycket att vila blicken på. Jag vill försöka att lägga till element som får trädgården att se intressant ut under alla årstider. Jag betraktade trädgården även inifrån huset, genom de stora fönstren på baksidan. Tack vare den höga häcken, som effektivt ramar in trädgården, upplevs det stora trädgårdsrummet på baksidan nästan som en scen! Här finns goda möjligheter att skapa en intressant utsikt, som varierar med årstiderna.

Familjen verkar inte eftersträva någon specifik stil i trädgården. Jag hade vid ett tidigare samtal med dem uppfattat det som att de gillar modern stil, med strikta former, men det visade sig vara ett missförstånd. De sa att de gillar “den naturliga stilen”. Jag tolkar det som att de vill ha friväxande vegetation och få geometriska former i sin trädgård. Däremot är det viktigt för dem att trädgården inrymmer en rad funktioner.

Det är intressant att arbeta med en familj som vill ha stenparti, pool och studsatta i sin trädgård. Ingen av dessa saker är något jag skulle ha valt själv. Det vill säga: vi har olika smak. Jag väljer att försöka se detta som något positivt - en spännande utmaning. En trädgårdsdesigner behöver kunna se bortom sin egen smak - det är kundens önskemål som ska stå i centrum.

Under rubriken “Om trädgården” (s. 8) står det som jag fick veta vid första mötet med familjen.

26 januari

Jag har varit i trädgården och mätt upp den för att kunna göra en plan att utgå ifrån. När jag var där tog jag dessutom fotografier att ha som stöd för minnet när jag planerar trädgården.

Jag tittade närmare på det gamla äppelträdet. Toppen har gått av, och det har blivit felaktigt beskuret, så det är verkligen inte vackert. Enligt familjen ger det inte heller någon frukt. De funderar på att ta bort det och plantera nya fruktträd, och jag tror att det skulle vara en god idé.

Jag tycker att trädgården har stor potential. Den har redan en god rumslighet, tack vare de höga häckarna. Den vackra rönnsumaken och den stora asken precis utanför tomtgränsen tillför stora värden. Det känns roligt att få arbeta med en trädgård där det redan finns uppväxta träd. I nuläget är trädgården annars ganska öppen. Om träden får mer grönska runt omkring sig kan resultatet bli mycket intressant.

27 januari

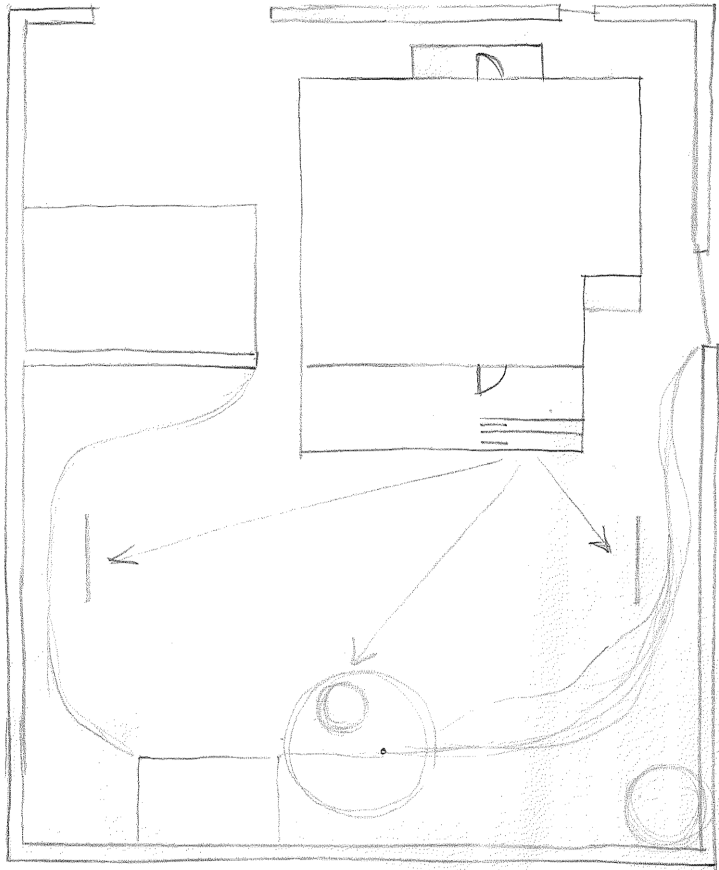
Jag har gjort en nulägesplan att utgå ifrån när jag gestaltar trädgården (se s. 10).

29 januari

Skiss 1. Jag har börjat skissa på trädgården, med familjens önskemål i tankarna. Jag tänker mig att trädgården ska få ett mjukt formspråk, med rundade, organiska former på planteringarna. Från terrassen ska det vara fri sikt ut över den öppna gräsytan, mot de båda handbollsmålen och mot grillplatsen (på skissen nedan har jag lagt till ett mål enligt familjens önskan). En stor, öppen yta ska bibehållas, och jag funderar över var vegetation kan läggas till. Att lägga till växter skulle kunna tillföra några av de värden som familjen önskar sig: färg, ökad trivsel, blommor, nyttoväxter och växter som är intressanta på vintern. Den mesta vegetationen får placeras längs trädgårdens kanter – längs med häckarna. Att plantera fler växter där kommer att tillföra ytterligare insynsskydd och göra trädgården mer trivsamt, mer ”ombonad”. Grillplatsens nuvarande placering fungerar bra. Grillen har en central placering i trädgården, och

den har ett naturligt samband med terrassen eftersom sikten och framkomligheten dem emellan är obehindrad. Dessutom verkar grillplatsens placering under rönnsumaken mycket naturlig. Den förhåller sig till trädet, ligger skyddad under dess krona. Dessutom lutar trädet sig en aning ut över grillplatsen. Det ger ett harmoniskt intryck, och jag ser ingen anledning att flytta på grillplatsen. Jag gillar tanken på att göra en rund grillplats, som för tankarna till en lägereld. Det skulle passa till det “naturliga” uttryck som jag planerar att ge trädgården, och även knyta an till trädgårdens övriga formspråk, som domieras av mjuka former. Vid nästa möte ska jag fråga familjen vad de anser om denna idé.

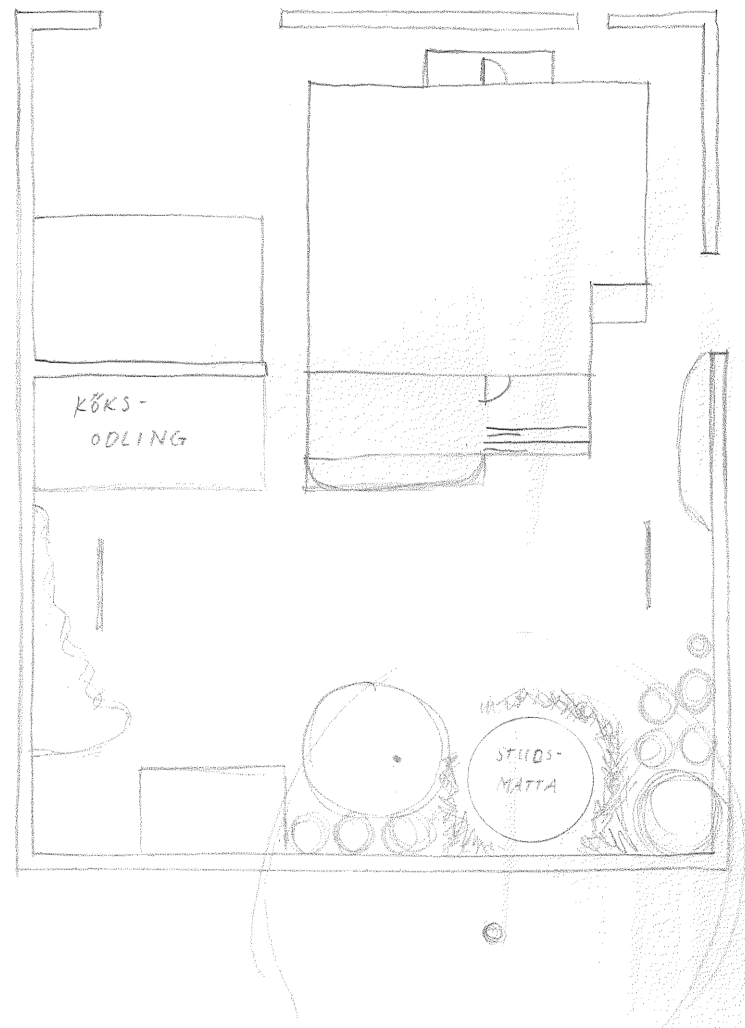
Trädgårdens olika delar behöver ”knytas samman” – det behövs en ”röd tråd” som löper genom trädgården. Hur ska detta åstadkommas? Det kräver vidare eftertanke.

Skiss 1. Från terrassens sitt-trappa är det fri sikt mot grillplatsen och de båda målen. Den fria sikten och den öppna ytan bör behållas, för att ge goda möjligheter till lek och gemenskap i trädgården.

Skissen visar var vegetation (i olika former) kan läggas till. Den befintliga rönnsumaken och idegranen finns med på skissen - dem har vi bestämt oss för att behålla.

Skiss 2. Jag funderar över studsmattans placering. Jag har en idé om att placera buskar runt omkring den, för att dölja den eller i alla fall göra den mindre framträdande. Bambu skulle kunna vara ett lämpligt val – den är dekorativ, tät och vintergrön. När studsmattan inte längre används (det kommer troligtvis ta flera år innan dess, då familjens yngsta medlem idag är 4 år) kan den tas bort, och sedan kan ”bambudungen” förses med en sittplats och bli en berså. Det vore lämpligt att lägga till en fond av vintergröna buskar längs den södra häcken. Huset har stora fönster som vetter ut mot baksidan, och trädgården upplevs nästan som en ”scen” inifrån. Därför skulle det passa med en fond eller bakgrund som är grön året om. De vintergröna buskarna får gärna ha en vacker blomning, så att de tillför ytterligare ett prydnadsvärde. Var ska köksodlingen placeras? Det finns redan pallkragar vid häcken vid bilparkeringen. Den placeringen är praktisk – det är ett soligt läge, och pallkragarna har en inte allt för framträdande plats i trädgården – de syns inte från husets fönster. Grönsaksodlingar kan vara vackra under sommaren, men är mindre dekorativa under resten av året. Därför passar det att de har en mindre framträdande plats i trädgården. Att odla i pallkragar passar familjen, eftersom det är enkelt och praktiskt, men det behövs mer odlingsyta. Jag funderar även på att lägga till en perennplantering framför terrassen. Jag vill att den ska innehålla både prydnadsväxter och nyttoväxter. Det vore trevligt att plantera kryddörter där, eftersom det är nära till terrassen, grillplatsen och köket. I det sydvästra hörnet finns i nuläget en kompost, och jag ser ingen anledning att flytta på den. I skissen nedan har jag testat att rita in vegetation (det skulle till exempel kunna vara en eller flera buskar) som hindrar insynen till kompostbehållarna.

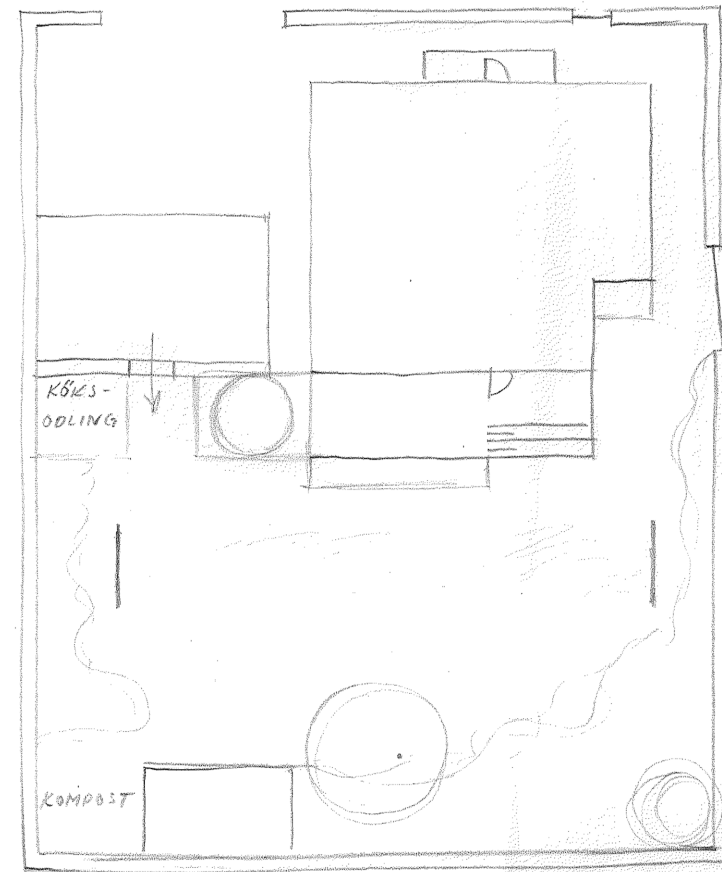
Skiss 2. Ett försök att lägga till olika vegetationselement. Jag testar även idén om att rita in studsmattan (som är 4,4 m i diameter) med bambu runt omkring.

3 februari

Skiss 3. Skissen nedan visar ett försök att ge poolen en plats i trädgården. Jag upptäckte genast att poolen är svår-placerad och tar mycket plats. Familjen vill att den ska placeras intill terrassen. Den kommer då att vara i vägen för öppningen mellan parkeringen och baksidan. Skulle det fungera att göra en öppning i häcken?

Längs med häckarna skulle vegetationen kunna vara friväxande - den skulle kunna bestå av perenn- och buskplanteringar som ger ett frodigt, ”vilt” och i någon mån naturligt intryck. Familjen har uttryckt att de tycker om den ”naturliga” trädgårdsstilen. Jag bedömer också att den passar dem, eftersom de har begränsat med tid att lägga på trädgårdsskötsel. De är heller inga perfektionister. Trädgården ska vara vacker även om den inte är minutiöst skött. Därför är det lämpligt att arbeta med stora växter som konkurrerar ut ogräset, samt marktäckare som effektivt täcker marken och gör det svårt för ogräs att etablera sig. Växterna bör vara robusta och långlivade, så att planteringarna behåller sin kvalitet under lång tid.

Poolen och den öppna gräsplanen för bollspel tar upp merparten av trädgårdens soligaste del. Detta gör att ytan för köksodling begränsas. Det behöver inte nödvändigtvis vara ett problem då de vuxna i familjen arbetar mycket och har ont om tid att ägna åt trädgården. Grönsaksodling är arbetskrävande. För att öka familjens möjligheter att skörda hemodlade grödor kan fruktträd och bärbuskar - som är mer lättskötta - läggas till.

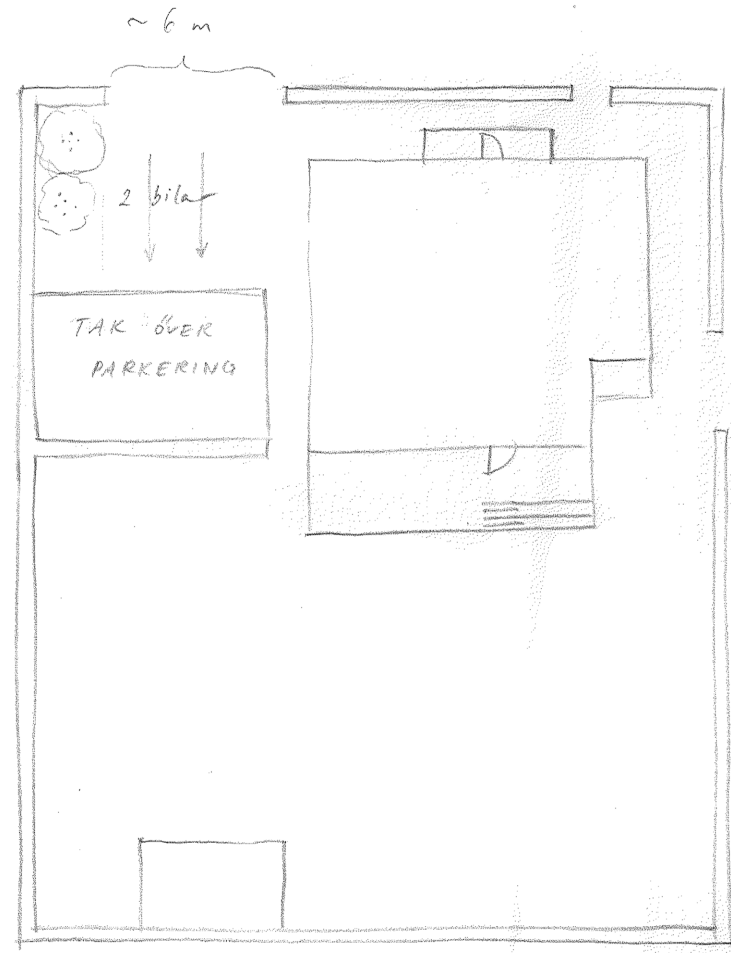

Skiss 3. Ett försök att rita in den runda pool, som familjen önskar sig, vid sidan av terrassen. När poolen läggs till får köksodlingen mindre plats. Poolens storlek är ännu inte bestämd. Formen på den del av trädäcket som omgärdar poolen måste tänkas över. Med denna skiss testar jag om placeringen intill terrassen fungerar.

Skiss 4. Entréns utformning har hittills inte fått så mycket uppmärksamhet. Nu funderar jag över hur den kan göras mer välkomnande. En möjlighet är att låta framsidan vara mycket enkel och stram (som i nuläget) - det passar husets strama fasad mot gatan. Dessutom är den grusade ytan praktisk - framsidan är och behöver vara en funktionell plats med möjligheter till parkering och förflyttning. En annan synpunkt är att den enkla framsidan kommer att utgöra en kontrast till den lummiga, gröna baksidan - och det kan bli effektfullt. Det vore dock intressant att låta något av baksidans mjuka formspråk och lummighet ska få finnas även på framsidan, så att de knyter an till varandra. Det skulle kunna vara en plantering med uppstammade vintergröna buskar, vintergröna marktäckare och någon blommande växt.

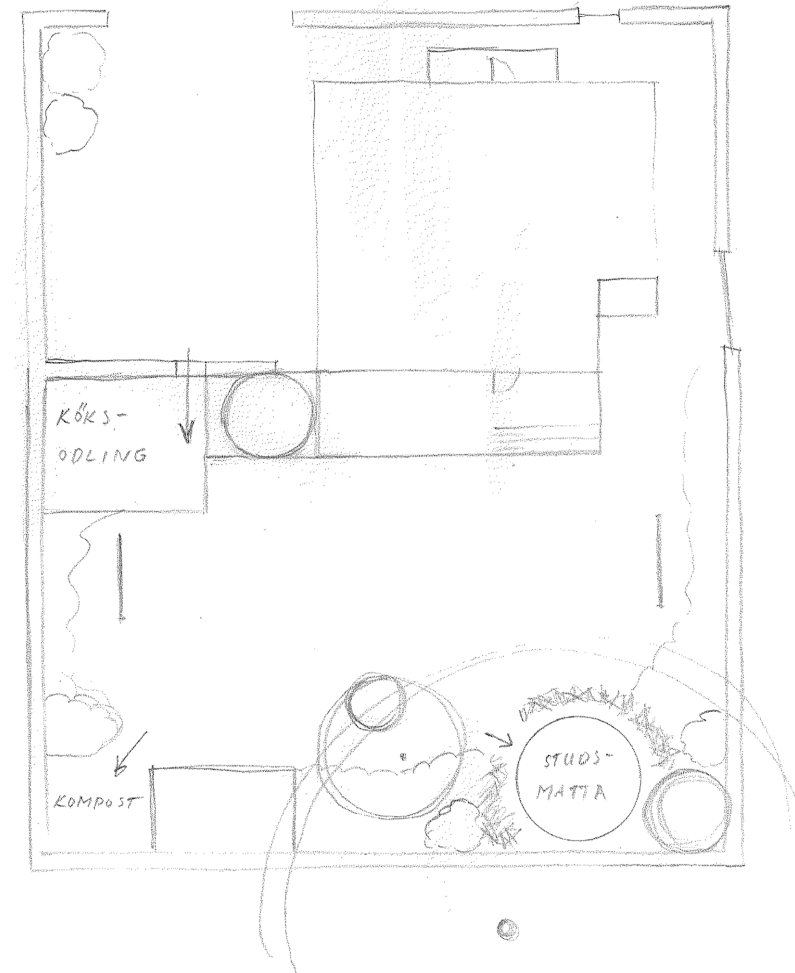
Familjen har bestämt sig för att bygga ett nytt tak att parkera sina bilar under. Det nya taket ska vara större än det befintliga. Under det ska det finnas plats för två bilar samt några cyklar. Storleken på det nya taket är ännu inte bestämd, och i skisserna har jag ritat in den ungefärliga storleken.

Det är många funktioner som ska få plats i trädgården: pool, köksodling, kompost, handbollsmål, öppen gräsmatta, grillplats. Dessutom ska det få plats mer växtlighet och någon form av stenparti. Det är en utmaning att få plats med allt på den begränsade ytan.

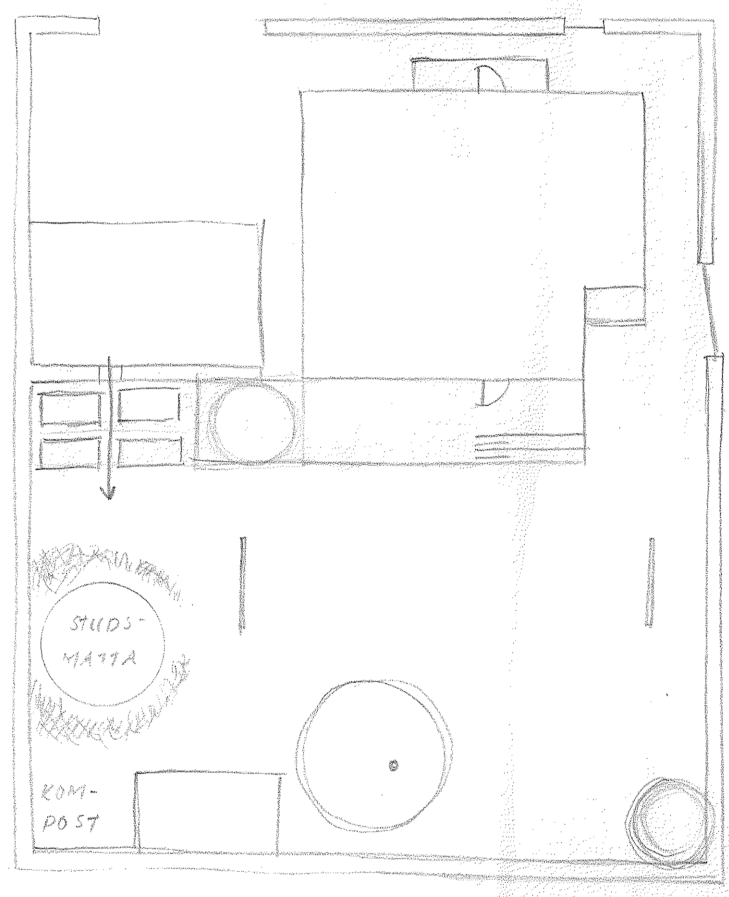
Skiss 4. Hur ska framsidan utformas för att bli både funktionell och välkomnande? Två bilar ska kunna köras in och parkeras. Det ska även finnas plats för cykelparkering. Ytan ska vara enkel att ta sig fram på.

Skiss 5. Hur kan hörnet med studs mattan utformas? I den här skissen är ingången till "bambusnåret" placerad på sidan, för att studs mattan ska döljas så väl som möjligt.

Skiss 5. Hörnet där studs mattan står skulle kunna göras lummigt och intressant med städsegröna buskar och perenner.

Skiss 6. I skissen nedan testas en annan placering av studs-mattan. Här delas köksträdgården in i fyra lika stora rutor. Terrassen är relativt hög. Att plantera växter intill den skulle göra att terrassen och huset får närmare kontakt med trädgården. Hur kan planteringen utformas för att ge terrassen en trivsamt inramning?

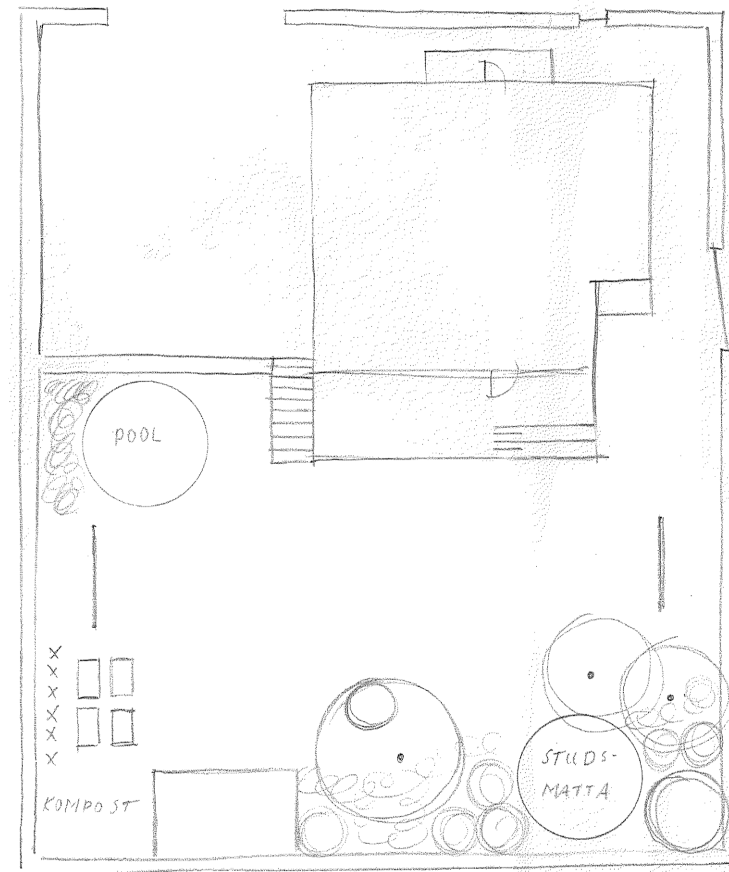

Skiss 6. Vad händer om studs-mattan flyttas hit? Förmodligen blir det förvirrande att komma in i trädgården och mötas av en "vägg" av bambu, för att sedan tvingas gå förbi handbollsmålet. Den här dispositionen krånglar till det onödigt mycket.

5 januari

Skiss 7. I den här skissen testas en annan placering av köksodlingen, och poolen har flyttats. En pergola som leder in i trädgården från bilparkeringen - att gå genom pergolan skulle kunna vara ett trevligt sätt att komma in till baksidan. Pergolan skulle kunna kläs med en klätterväxt. Hur ska fruktträden placeras? Går det att få plats med en grupp av fruktträd, eller ska de placeras ut var för sig?

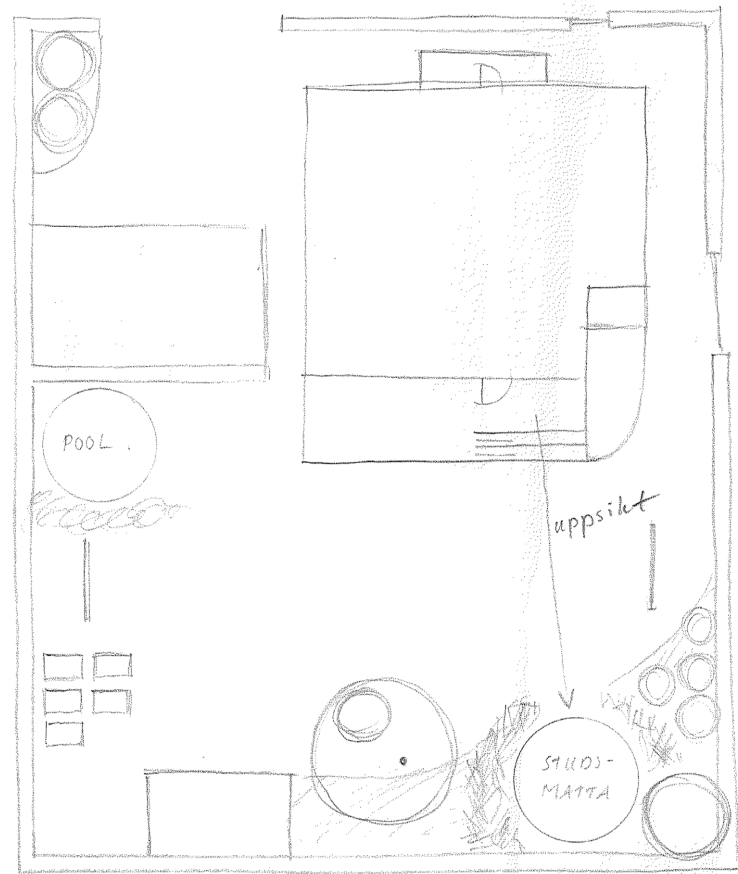
Jag strävar efter att göra trädgården till ett trivsamt rum, ett "andra vardagsrum". Familjen använder redan trädgården i stor utsträckning, men den skulle kunna göras ännu mer trivsam. Hur kan de olika elementen placeras för att tillsammans bilda ett trivsamt rum?

Skiss 7. Poolen har här en alternativ placering. Intill den planteras höga perenner - ett sätt att få den att upplevas som mer integrerad i trädgården.

Pallkragarna har här placerats nära komposten. Det skulle vara praktiskt att ha köksodlingen och komposten alldeles intill varandra. Kryssen är hallonplantor, som sätts i en separat, smal odlingsbädd intill pallkragarna.

Skiss 8. Vid närmare eftertanke inser jag att ingången till studsattan bör placeras på den sida som vetter mot terrassen, så att föräldrarna kan hålla uppsikt över barnen när de använder studsattan.

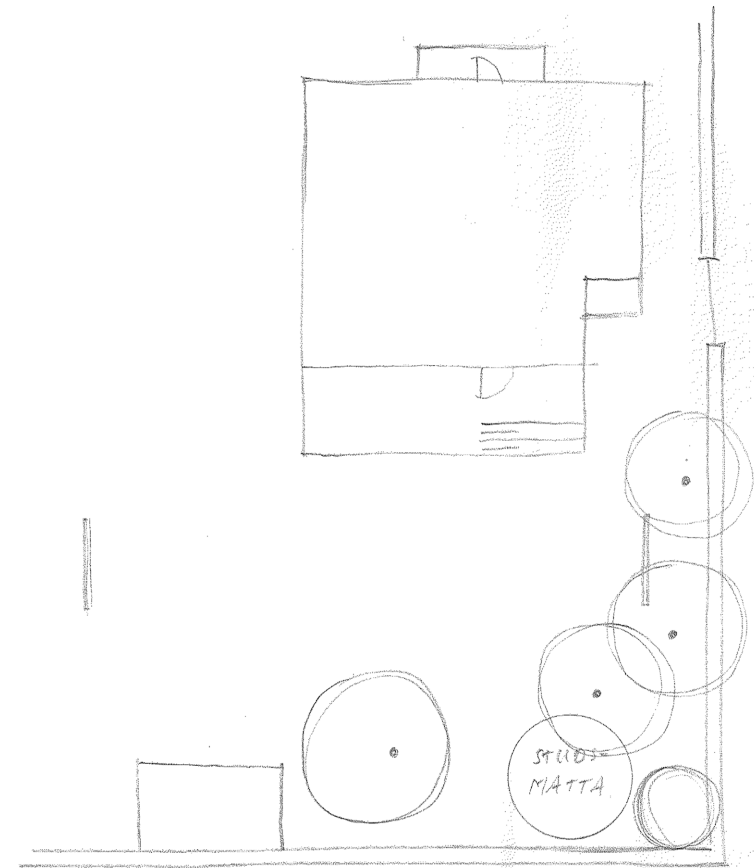

Skiss 8. Här finns möjlighet till uppsikt över studsattan från terrassen.

Här testas också en ny disposition av pool, handbollsmål och köksodling.

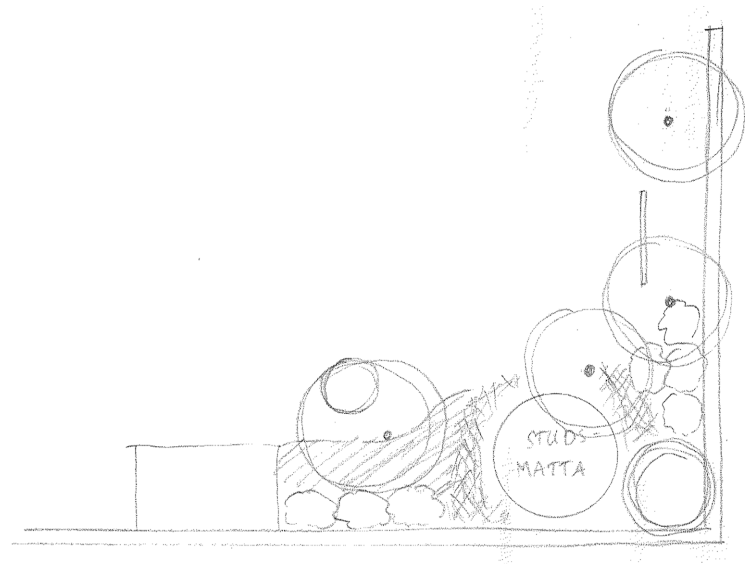
Skiss 9. I skissen nedan testas placering av fruktträden. Jag ställer följande krav:

- de behöver stå i soligt läge
- de får inte placeras för nära huset
- placeringen ska vara estetiskt tilltalande, träden får gärna utgöra blickfång.

Skiss 9. Ett försök att placera in några fruktträd.

Ytterligare en skiss där jag funderar över hörnet med studs mattan.

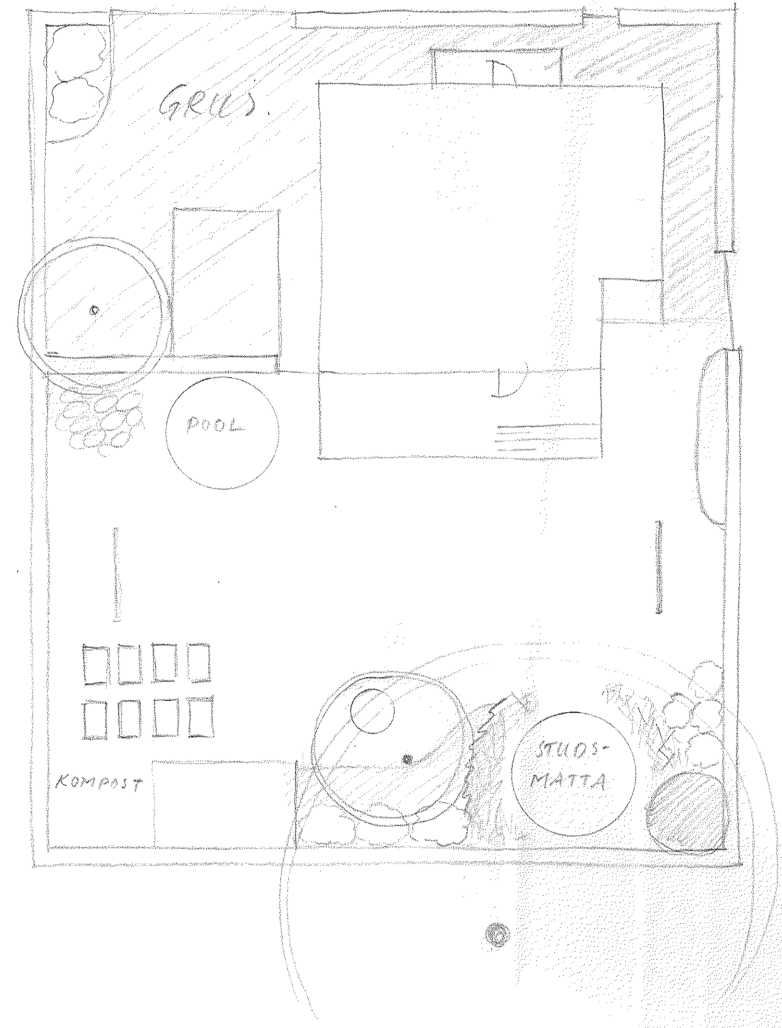
Skiss 10. Hur skulle den här planteringen fungera?

Designprocessen fortsätter

6 februari

Skiss 12-15. Jag hade möte med familjen och visade skisserna nedan. Jag förklarade skisserna och berättade hur jag tänkt. Familjen visade sig mycket intresserade av skisserna och de olika möjligheterna, och vi kunde tillsammans diskutera oss fram till lösningar som kändes bra för alla. Det var intressant att resonera fram ett förslag tillsammans med familjen - eftersom detta är mitt första uppdrag var det en helt ny erfarenhet. Jag blev positivt överraskad hur väl det fungerade - vi lyssnade på varandra. Familjen valde ut de delar som de tyckte bäst om i de olika skisserna. Vi bestämde var trädgårdens olika element ska placeras (en skiss över den lösning vi kom fram till kan ses på s. 19). Familjen verkade nöjda med det vi kom fram till.

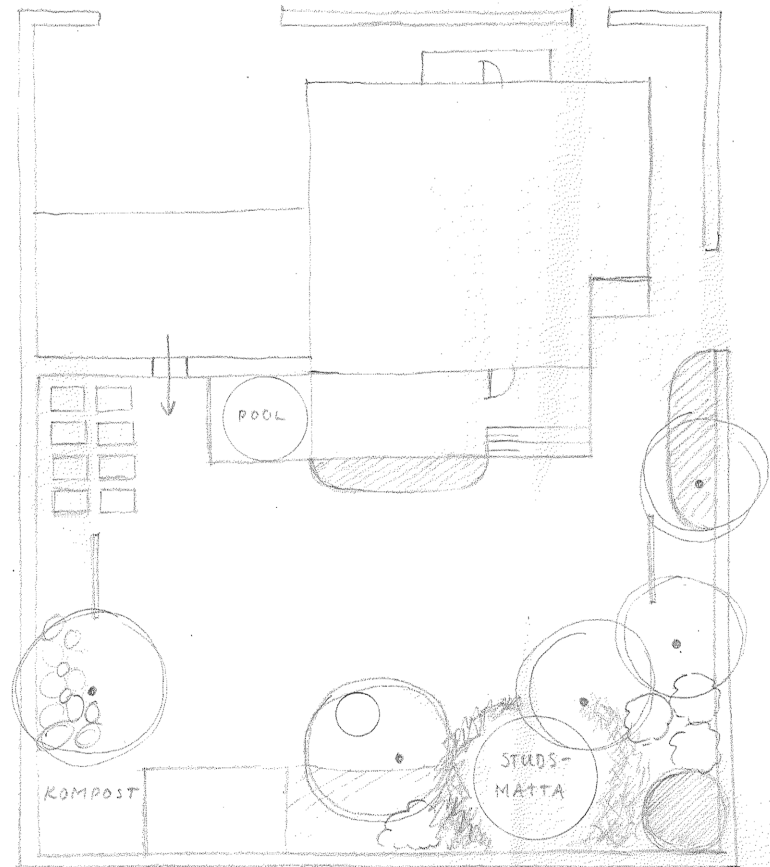
Jag har gjort skisserna med tanke på mina tidigare skisser. Tanken med dem är att försöka visa så många idéer - och placeringar av de olika elementen - som möjligt. Det är viktigt att inte jag eller familjen låser oss vid en idé innan vi övervägt flera olika alternativ.

Skiss 11. Odlingslådorna är här placerade nära komposten. Det är i sig praktiskt, men å andra sidan är det opraktiskt att ha odlingarna alldeles intill det ena handbollsmålet. Det skulle förmodligen inte fungera särskilt bra, då de är i vägen och grönsakerna riskerar att förstöras av bollar som kommer flygande.

Poolen står för sig själv, visserligen nära terrassen men utan något egentligt sammanhang. För att kännas integrerad med resten av trädgården behöver den få ett sammanhang.

I den här skissen leker jag med tanken på att ha kvar rönnen vid bilparkeringen. Den är fin, och jag tycker att det behövs träd i trädgården, men den får förmodligen ändå tas bort eftersom familjen behöver en större parkering.

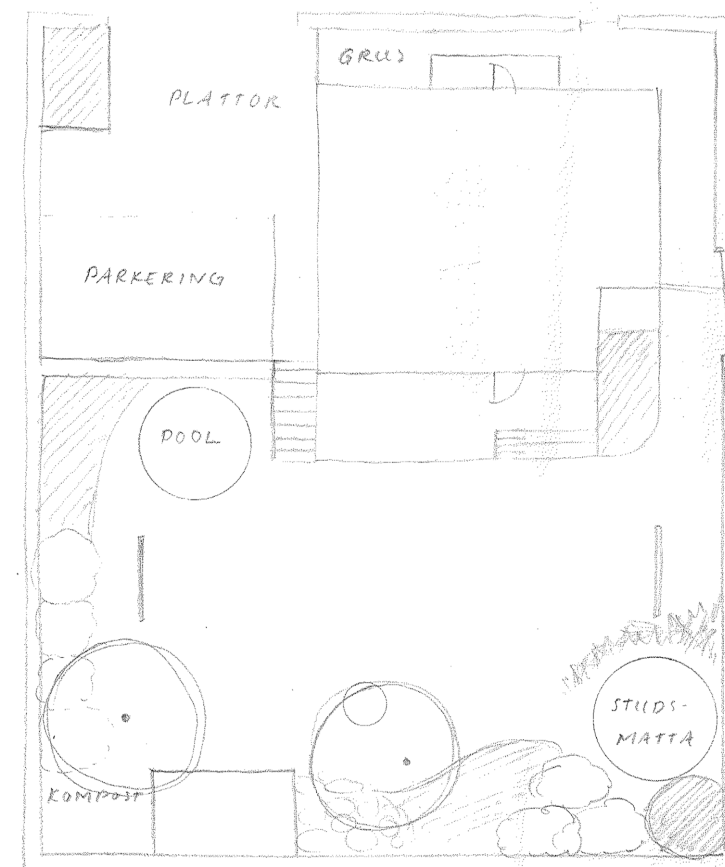

Skiss 12. Här är poolen "inbyggd" i terrassens trädäck. Jag vet ännu inte hur stor poolen ska vara, eller vilken form trädäcket runt omkring ska ha, men jag testar ändå placeringen. Här får poolen ett sammanhang (till skillnad från i föregående skiss) och det blir också enkelt att ta sig ner i poolen direkt från terrassen.

Fyra fruktträd har placerats in. Detta är bara ett av flera olika förslag på trädens placeringar.

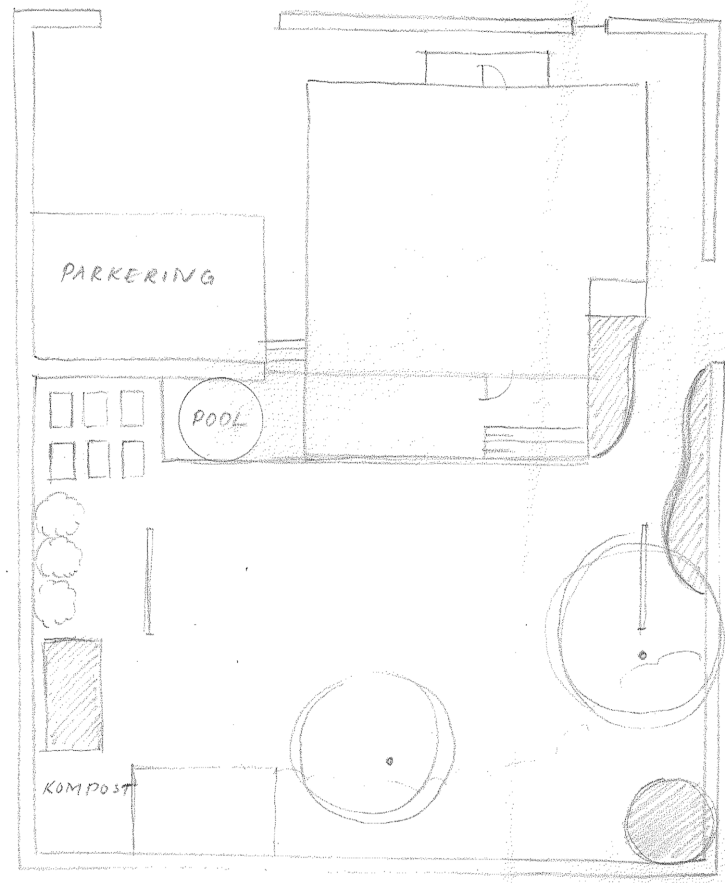
Familjen fastnade för idén med en öppning i häcken, som leder från parkeringen in till baksidan. De vill ha med denna lösning i det slutliga förslaget. Jag föreslog att häcken kan formas till en portal runt öppningen, och de gillade idén.

Familjen vill också att köksodlingen placeras där den befinner sig i denna skiss. Den här placeringen gör att familjen enkelt kan titta till odlingarna direkt när de kommer hem med bilen.

Skiss 13. Här delas framsidan in i en grusad del och en del belagd med plattor. Vid andra mötet framkom det dock att familjen vill ha grus på hela framsidan, så det får bli så.

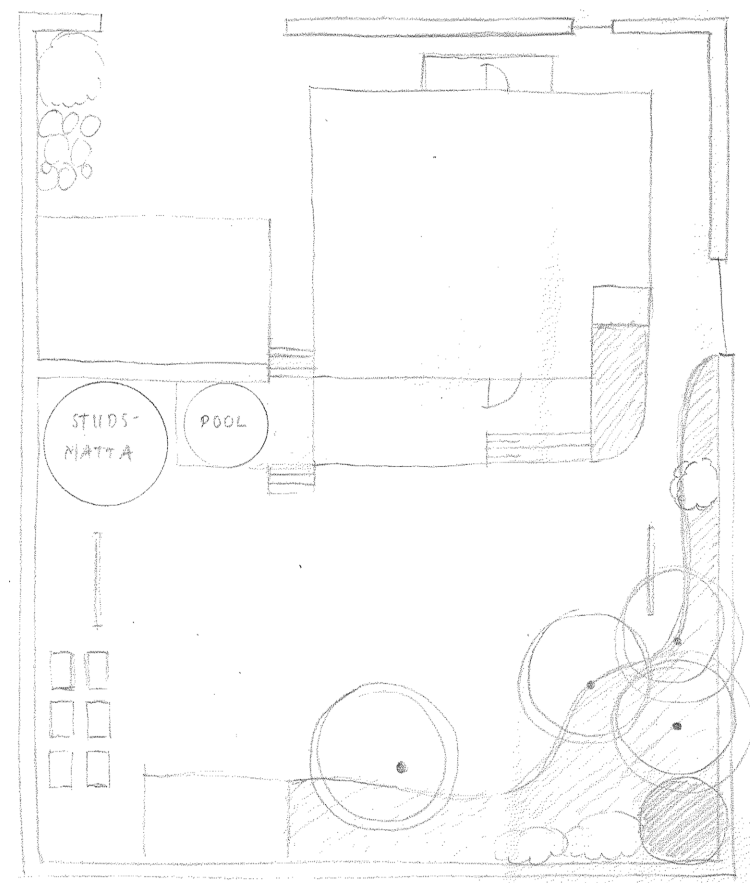
En pergola leder in i trädgården. Detta är ett försök att göra passagen mellan framsida och baksida mer intressant. Familjen valde dock bort detta förslag, eftersom de vill att poolen ska placeras bredvid terrassen.

Skiss 14. Här leder en trappa upp till terrassen från framsidan. Kunden valde dock bort denna lösning, då de hellre vill komma till baksidan genom en öppning i häcken.

Här testade jag också att placera ett hallonland vid komposten. Här får det plats många hallonplantor - i en pallkrage får det bara plats några få plantor. Familjen valde dock bort denna idé - de vill hellre att det får plats fler fruktträd.

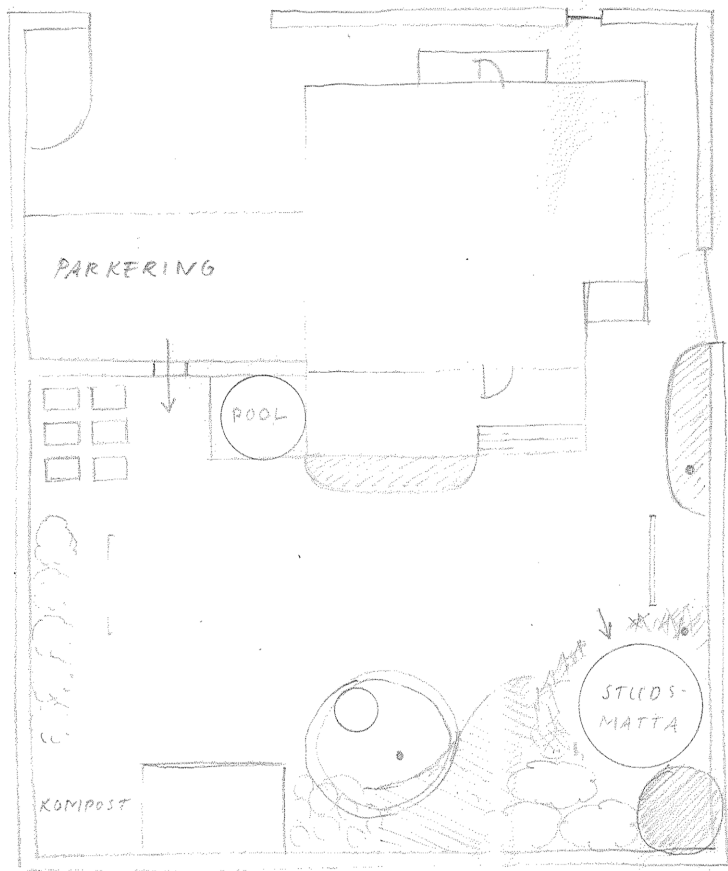
Den östra passagen till baksidan ramas in av två perennplanteringar med mjuka, böljande former. Familjen säger att de tycker om mjuka former, och inte vill ha raka former i sin trädgård. Därför tänker jag spinna vidare på det här formspråket. Hur kan planteringarnas kanter utformas för att bli så lättskötta som möjligt? Det ska inte kunna vandra in ogräs från gräsmattan i planteringarna. Bör planteringarna kantas av sten, stålkanter - eller något annat?

Skiss 15. Här står studs mattan bredvid poolen. Min tanke med detta var att samla de båda funktionerna på en plats. Studsmattan drar blicken till sig, och är inte särskilt dekorativ. Om den placeras i hörnet bredvid poolen blir den inte så framträdande. Familjen säger dock att de gillar idén med en "bambudunge" som omger studsmattan. Därför väljer jag att hålla fast vid den idén.

Här finns ett stenparti och en uppstammad buske vid bilparkeringen. Stenpartiet verkar lite malplacerat var jag än testar att rita in det. Jag behöver fråga familjen hur vi ska lösa frågan med stenpartiet. Är det nödvändigt att ha ett stenparti i traditionell mening?

Skiss 16. Denna skiss gjordes direkt efter andra mötet. Den visar placeringen av trädgårdens olika element, så som vi tillsammans bestämde att den ska vara. Familjen kom med några nya synpunkter. De vill ha köksodlingen nära parkeringen, så att de enkelt kan vattna den direkt när de kommer hem med bilen. De vill gärna ha en öppning i häcken från parkeringen. De gillar idén om att plantera vintergröna, blommande buskar. När det gäller bärbuskar vill familjen helst ha krusbärs- och björnbärsbuskar i sin trädgård - de har nämligen vinbärsbuskar vid sin sommarstuga. Vi bestämmer att det ska vara smultron i rabatten framför terrassen. Familjen bestämmer sig för att de vill ha ett 'Victoria'-plommonträd. De tycker att det är en bra idé att ha rabatter vid källartrappan, eftersom det är nära att gå dit och rensa från terrassen. Familjen vill gärna ha en rund grillplats. De bekräftar att de vill att deras trädgård ska ha ett formspråk med tonvikt på rundade former – kantiga former tilltalar dem inte.

Skiss 16.

Efter mötet fick jag en idé om att, med hjälp av stenar, göra perennplanteringen vid grillplatsen lite upphöjd. Inslag av stora, dekorativa stenar skulle vara ett snyggt komplement till växterna i planteringen. Det är en bättre idé att göra en plantering med skuggtåliga perenner och inslag av stenar, än att göra ett traditionellt stenparti, då det tänkta läget är skuggigt. Traditionella stenpartiväxter kräver sol. Att kanta planteringen med stenar och göra den lite upphöjd skulle troligen få grillplatsen att kännas ännu mer skyddad och trygg. Familjen godkände denna idé.

Jag har kontaktat familjen och frågat dem hur stor pool de vill ha. De tänker sig en pool som är 4,5 meter i diameter. Det är större än jag har räknat med, men det kommer ändå att fungera.

16 februari

Jag hade möte med min handledare. Jag fick rådet att ”rita en modell” av trädgården, antingen rita en axonometri för hand eller använda mig av SketchUp. Att se trädgården i 3D kommer att hjälpa mig. Min handledare tycker att jag fastnat för mycket i detaljer – t ex enskilda växtval. Jag måste tänka på helheten och arbeta med de stora dragen innan jag går ner på detaljnivå. Jag behöver ett tydligt koncept eller tema. Trädgårdens olika delar måste hänga ihop. Jag kan utgå från skissen som jag gjorde efter det senaste mötet, se den som en disposition av ytan och gestalta trädgården med den som utgångsläge. Jag behöver hitta en balans mellan familjens önskemål och det som jag själv vill göra med trädgården, det som jag tycker att den behöver.

Några reflektioner:
Jag är sedan tidigare medveten om att jag koncentrerar mig för mycket på detaljer och för lite på helheten. Det är i sig inget problem att lägga arbete på detaljer, men det är viktigt att först bestämma hur helheten ska se ut. Det ger helt enkelt ett bättre och mer sammanhållet slutresultat. Detta är något jag behöver öva på.

Trädgårdsdesign är komplicerat, eftersom den innefattar så många olika aspekter. Centralt inom design är att välja mellan många olika möjligheter och försöka förstå hur resultatet av respektive val skulle kunna te sig i verkligheten. Det gäller alltså att förutspå framtiden! För detta syfte är skissandet ett viktigt verktyg, kanske det viktigaste.

Designprocessen är en lång rad av frågor som jag får besvara utifrån min kunskap och mina erfarenheter.

17 februari

Jag känner mig låst efter handledningen. Min handledare säger att jag gått ner på detaljnivå på ett för tidigt stadium. Betyder det att jag måste gå tillbaka i processen? Det känns tungt, då jag vet att jag har så begränsad tid på mig.

Nu behöver jag fortsätta skissa, och använda större grepp, större penseldrag. Det är också viktigt att jag tänker ut ett tydligt koncept.

Jag frågar mig: går det att göra en trädgård som är så estetiskt tilltalande som möjligt, och ändå praktisk? Måste det finnas en motsättning? Jag kanske bör kolla på goda exempel.
Jag har tittat på bilder som jag tog under en exkursion under utbildningen. Det är bilder från författaren Lotte Möllers trädgård och från trädgården Maryhill, båda på Kävlingevägen i Lund (fig 1, fig. 2). Dessa båda trädgårdar visar exempel på en “naturlig trädgårdsstil”. Jag blev inspirerad av bilderna, och tror att en liknande stil skulle kunna tillämpas i familjen Nilssons trädgård - det skulle nog passa dem. De har själva sagt att de gillar den naturliga stilen. Dessutom har de klippta häckar runt hela tomten, så det skulle fungera bra rent estetiskt att plantera in friväxande, blommande växter. Häckarna balanserar det ”stökiga” intryck som mängder av blommande växter annars kan ge.

Jag tänker arbeta med en mix av effektiva marktäckare för att göra planteringarna lättskötta. Det skulle till exempel kunna vara *Hedera helix*, *Galium odoratum*, *Omphalodes verna* och *Geranium macrorrhizum*. En vintergrön marktäckare som *Hedera helix* skulle göra att perennplanteringarna inte blir helt tomma på vintern. Det behöver också finnas högre perenner som ger volym åt planteringarna. Familjen har sagt att de gillar stora, blommande perenner. De vill också gärna ha rikligt med lökväxter. Dessa kan placeras bland de högre perennerna, så att lökarnas nedvisnande blad döljs av perennerna när de växer upp.
Eftersom familjen har efterfrågat färgstaka växter, tänker jag mig att en *Euonymus alatus*, vingad benved, skulle passa dem. Dess höstfärg är mycket effektiv - den är stakt ceriserosa. Den befintliga rönnsumaken får mycket vackra höstfärger, men det behövs fler växter som ger färgning på hösten (särskilt som jag vill lägga till mycket städsegrönt). Jag har föresatt mig att välja perenner som är stora, tåliga och långlivade - t.ex. *Hosta*, *Anemone*, *Rodgersia*, *Dryopteris* och *Geranium*.
Trädgården har en solig och en skuggigare del. Detta ger möjlighet till en stor variation i växtmaterialet. Det är dock viktigt att några nyckelväxter återkommer på flera ställen i trädgården - det gör trädgården mer sammanhängande.

18 februari

Jag har valt att kalla mitt koncept för ”Lekfull grönska”. Familjen Nilssons trädgård är en plats som i stor utsträckning används till lek. Jag tänker också att en utformning med lekfulla, mjuka former passar familjen. De är inte perfektionister, och de gillar inte strikta, raka former, utan vill att deras trädgård ska ha en ”naturlig” stil. Några viktiga nyckelaspekter i trädgården är följande: det ska finnas plats för lek och rörelse, men också för vila. Trädgården ska kännas trygg och vara i. Växtligheten ska vara grön och frodig. Det ska finnas växter med rik och färggrann blomning. Trädgården ska vara funktionell – här bor en aktiv familj. Det ska finnas möjlighet att odla egna grönsaker, frukter och bär. Trädgården ska vara lättskött. Trädgården ska bjuda på prydnadsvärden under hela året. Den ska fungera som en förlängning av huset, ett andra vardagsrum.

Inspirationsbilder

Fig. 1. Städsegröna buskar; intressanta marktäckare och en stig av trampstenar. Bilden är från Maryhill i Lund.

Fig 2. Marktäckare. En viss inblandning av ogräs kan tillåtas - så länge ogräset inte får ta över. Helheten är ändå tilltalande. Bilden är från Maryhill i Lund.

Förslaget tar form

Illustrationsplan

I förslaget bevaras en stor, öppen gräsyta mellan de två handbollsmålen. Där finns gott om plats för vistelse och aktivitet. Runtom gräsytan finns planteringar med frodiga, lättskötta perenna växter. De utgör spännande kontraster mot den klippta gräsmattan, och gör trädgården lummig och trevlig att vara i. Studsmattan döljs bakom en dunge av hög bambu, vars blad ger ett vackert rasslande ljud då de rör sig i vinden. När studsmattan inte längre används kan den tas bort, och bambudungen kan användas som en sval, skuggig berså att sitta i under varma sommardagar.

Vid bilparkeringen finns en liten köksodling. Här odlas grönsaker på ett enkelt och smidigt sätt i staplade pallkragar. De ger en bekväm arbetshöjd och goda växtförutsättningar för växterna. Här finns även buskar med gröna respektive röda krusbär.

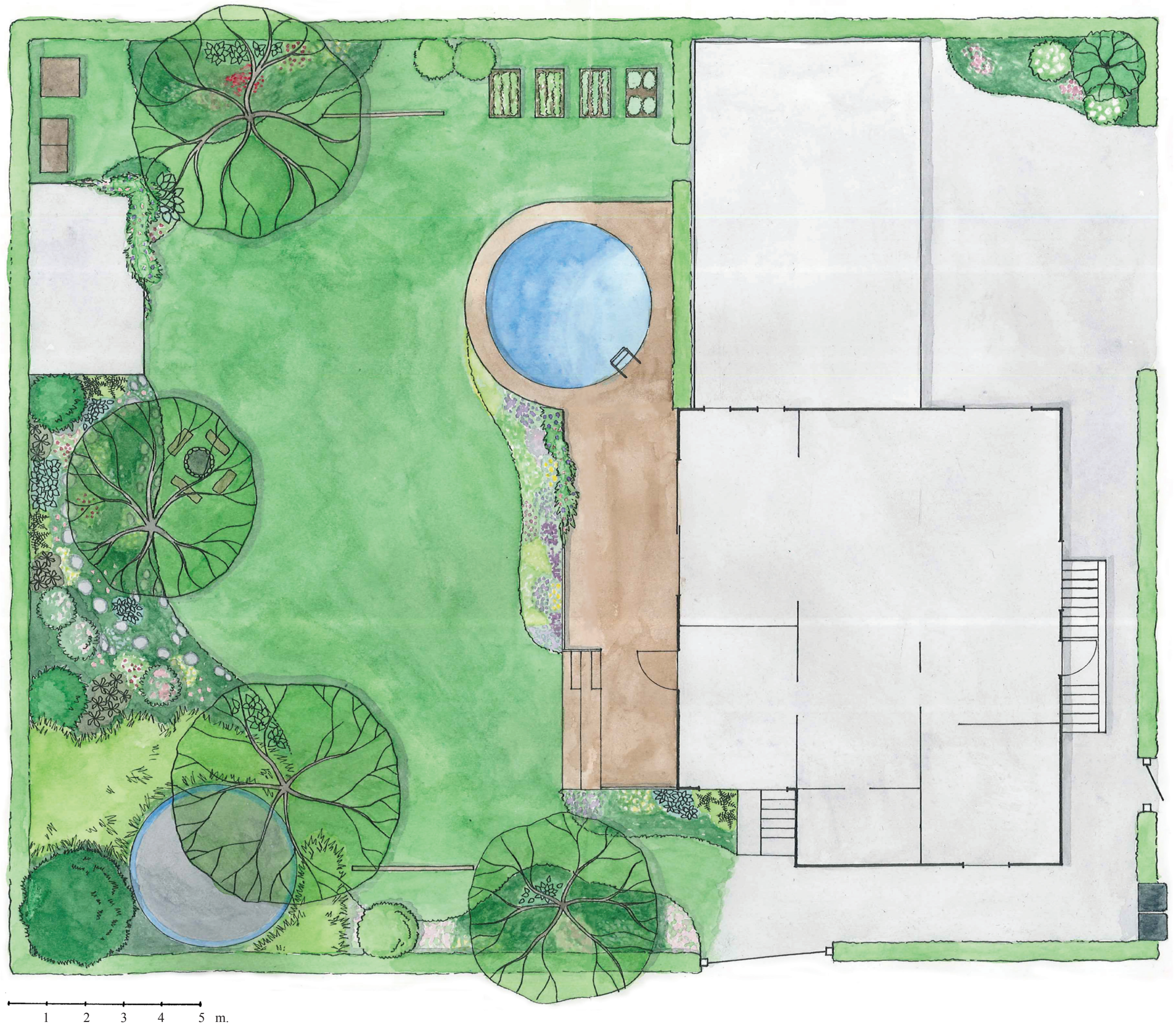
I det befintliga trädäcket byggs en rund pool in. Poolen ligger på så sätt nära huset och terrassen, och det blir enkelt att ta ett härligt dopp. Framför terrassen finns en plantering med sommarblommande växter i framför allt lila och gult. Där finns även några dekorativa kryddväxter. De finns nära tillhands, så att den som lagar mat i köket eller vid grillen kan plocka av dem. I denna plantering finns även gott om månadssmultron, som ger skörd under större delen av sommaren.

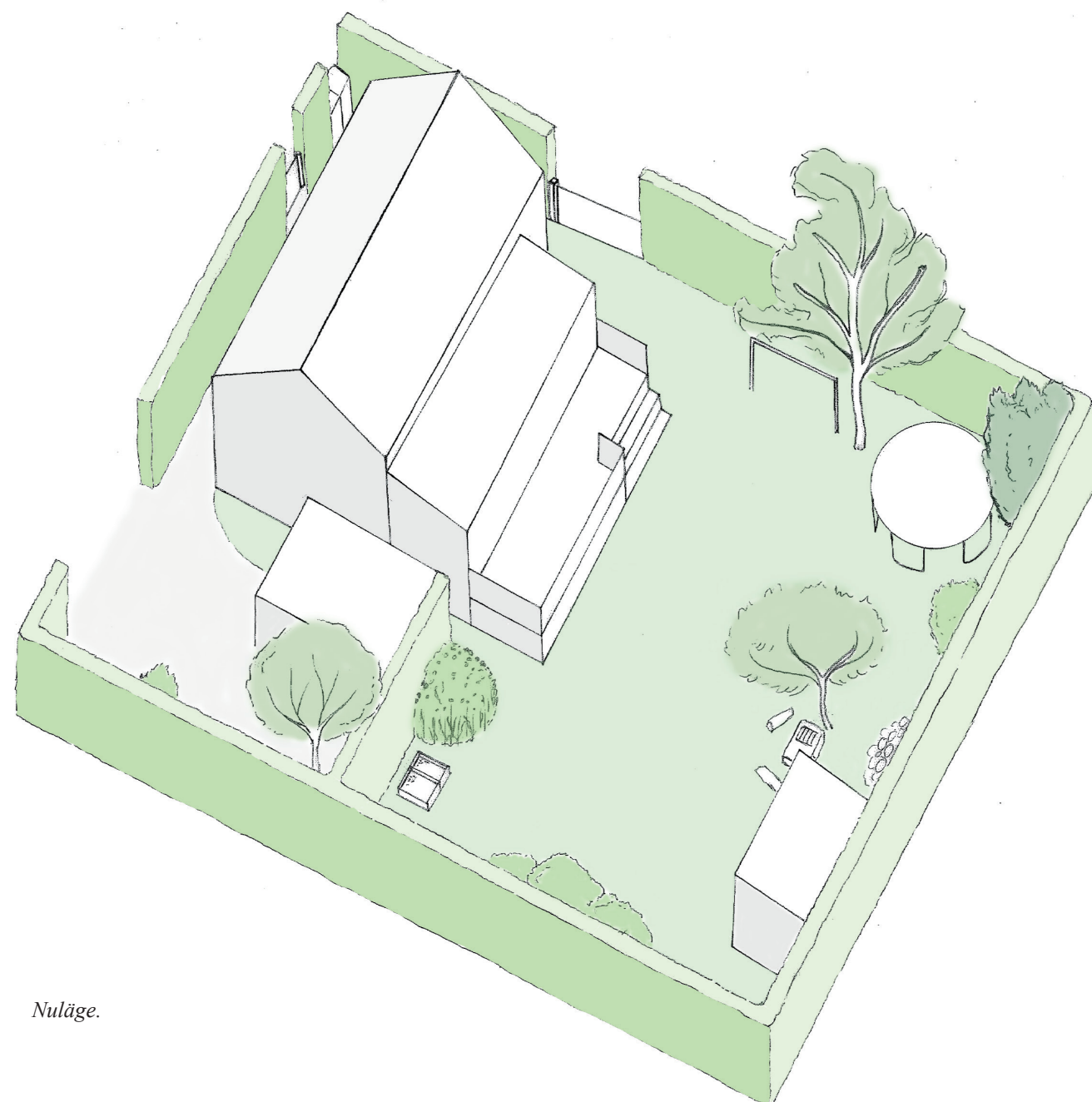
Skala 1:100 i A3

Nyckelord för trädgården:

Lekfullt
Mysigt
Blommor
Grönt
Frodigt
Färgglatt
Funktionellt
Ätbart
Lättskött
Plats för vila och lek
En trädgård för alla årstider
Trädgården som ett andra vardagsrum

Axonometrier: nuläge respektive förslag

Nuläge.

Förslag.

De nya träden och buskarna gör trädgårdsrummet intressantare och mer "ombonat". Poolen tar upp upp relativt stor plats i trädgården, men tillför en ny funktion.

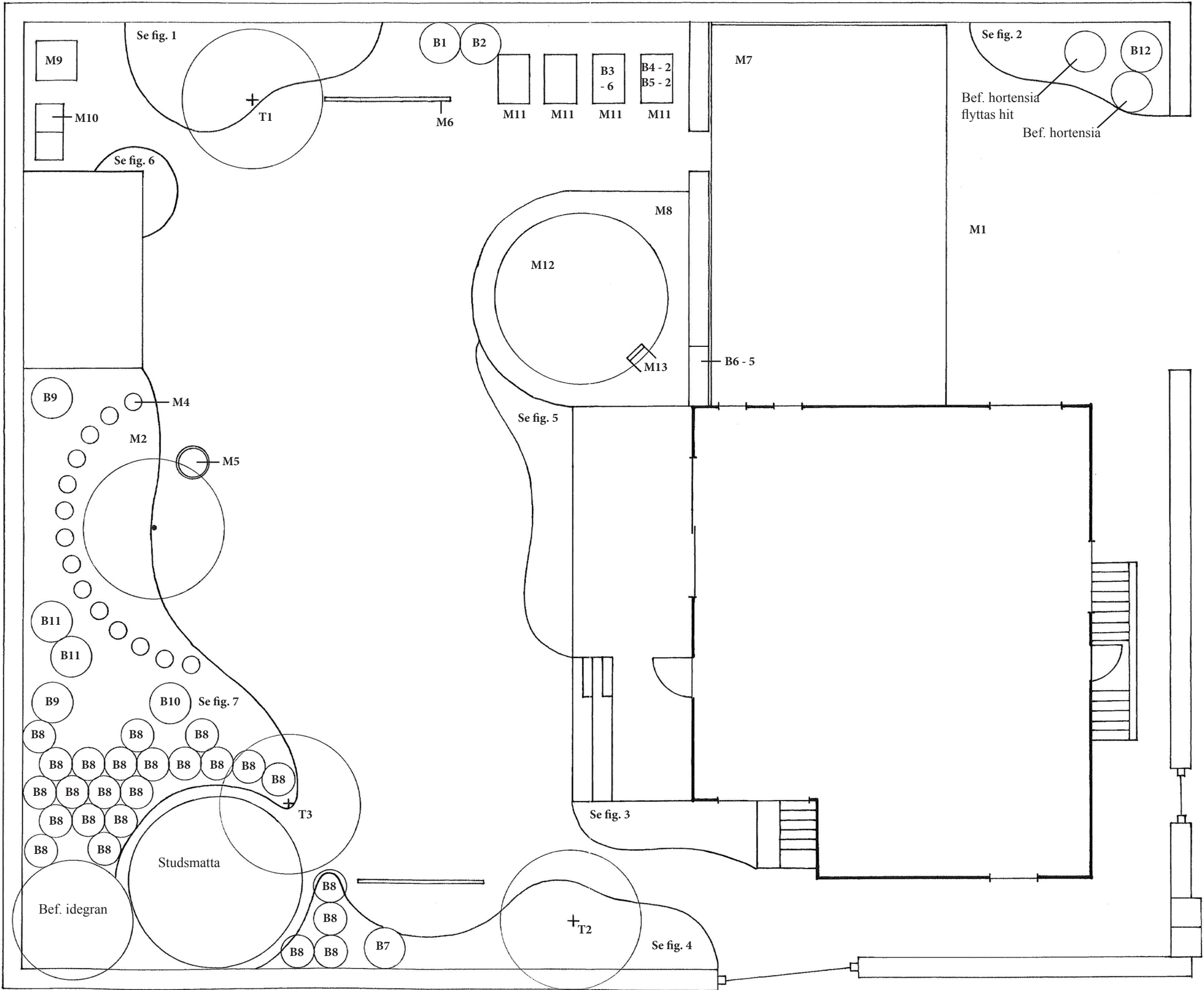
Planteringsplan

Skala 1:100 i A3

Teckenförklaring

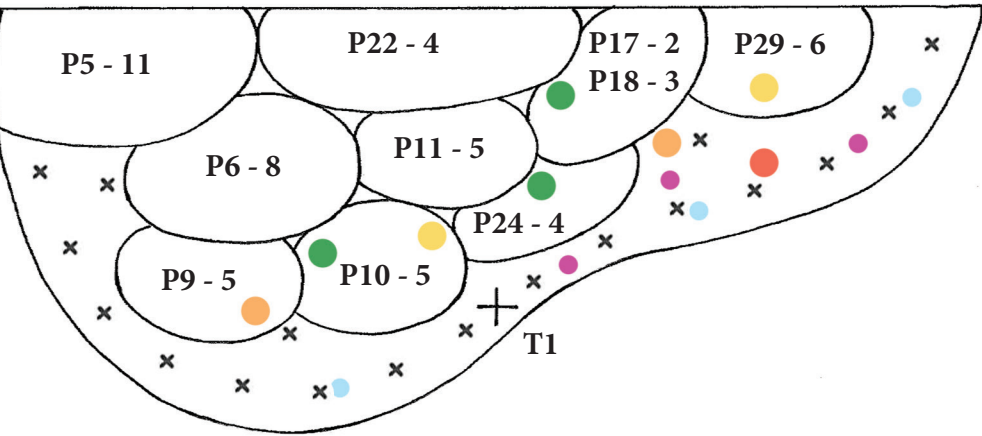
- Befintligt träd
- Föreslaget träd
- Föreslagen buske
- Stegsten, M9
- Materialgräns

Planteringsplaner

Skala 1:50 i A3

Fig. 1

Teckenförklaring	
	Materialgräns / växtgräns
	Befintligt träd
	Föreslaget träd
	Föreslagen buske
	Föreslagen klätterväxt
	Murgröna, K3 *
	Stegsten, M4
	Natursten, M3
	Grupp av purpurlök, L1
	Grupp av vårkrokus, L2
	Grupp av snödroppar, L3
	Krollilja, L4
	Vit krollilja, L5
	Grupp av pingstliljor, L6
	Grupp av tulpan 'Apeldoorn', L7
	Grupp av tulpan 'Golden Apeldoorn', L8
	Grupp av tulpan 'Purissima', L9
	Grupp av tulpan 'Ballerina', L10
	Grupp av tulpan 'White Triumphator', L11

Fig. 2

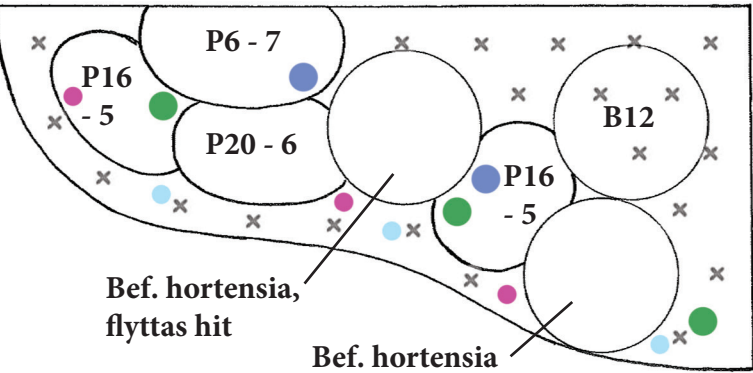
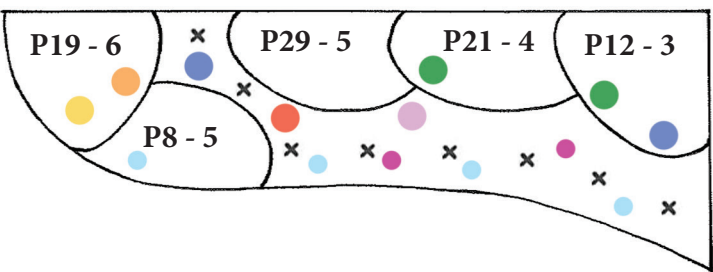

Fig. 3

* Murgrönan planteras med ca 50 cm mellanrum.
Planteringsplanen visar ungefärlig fördelning.

Planteringsplaner

Skala 1:50 i A3

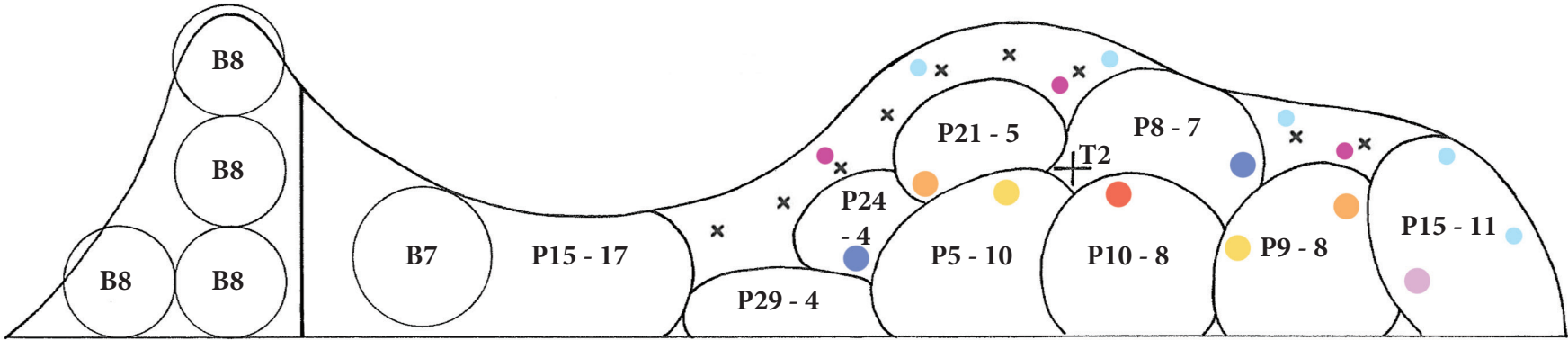

Fig. 4

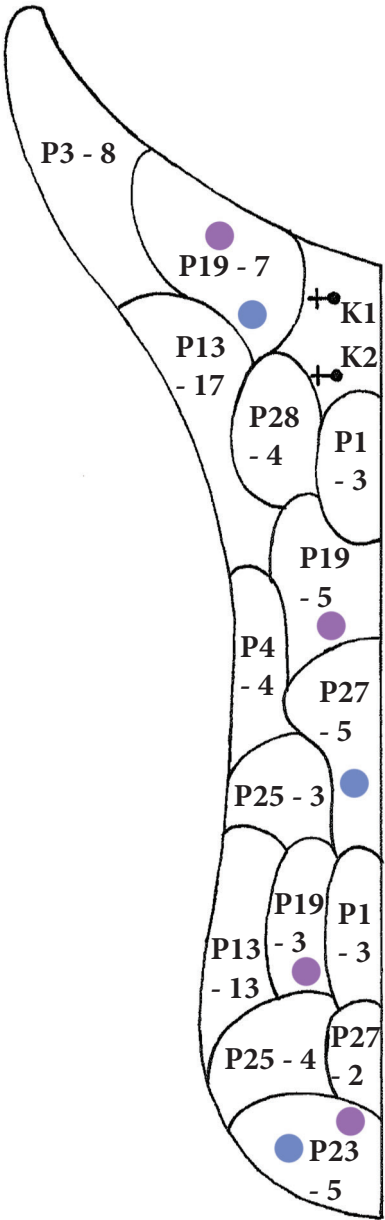

Fig. 5
Klematisplantorna sätts ca 40 cm från väggen.
De binds upp mot terrassräcket allt eftersom de växer.

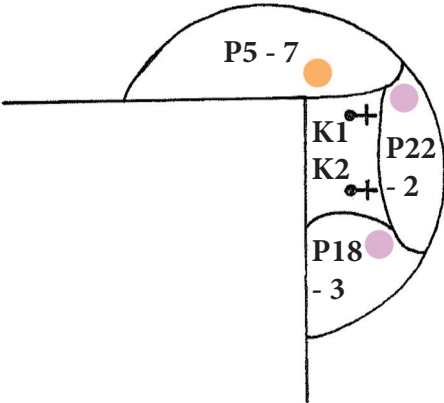

Fig. 6
Klematisplantorna sätts ca 40 cm från väggen.
De binds upp mot vedskjulet allt eftersom de växer.

Skala 1:50 i A3

The map shows a large area labeled T3, which is a combination of various plots. The plots are labeled with codes such as B9, P12-3, P14-8, P21-4, P24-5, P26, P18-3, P29-4, P7-5, P22-5, P14-8, P17-2, P18-2, P29-5, P2-4, P24-5, P6-5, P21-3, P24-6, P7-4, P14-6, P29-5, P17-2, P18-2, B10, P6-8, P22-5, P2-3, and many B8 plots. The map includes a legend for 'Bef. rönnsamak' (black dot) and a scale bar for 100m. The area is bounded by a road to the north and a river to the east.

Växtlista

LITT + NR	VETENSKAPLIGT NAMN	SVENSKT NAMN	KVALITET	C/C	ANTAL	ANMÄRKNING
	FRUKTTRÄD					
T1	Malus domestica ‘Ingrid Marie’	Äpple	-	-	1 st	
T2	Prunus domestica ‘Victoria’	Plommon	-	-	1 st	
T3	Pyrus communis ‘Carola’	Päron	-	-	1 st	
	BÄRBUSKAR					
B1	Ribes (Grossularia-Gruppen) ‘Invicta’ E	Krusbär	busk co	-	1 st	
B2	Ribes (Grossularia-gruppen) HINNONMÄKI RÖD	Krusbär	busk co	-	1 st	
B3	Rubus (Hallon-Gruppen) ‘Glen Ample’	Trädgårdshallon	1,0 l co	50 cm	6 st	
B4	Vaccinium (Angustifolium-Gruppen) ‘Emil’ E	Hybridblåbär	2,0 l co	50 cm	2 st	
B5	Vaccinium (Angustifolium-Gruppen) ‘Putte’ E	Hybridblåbär	2,0 l co	50 cm	2 st	
	BUSKAR					
B6	Carpinus betulus	Avenbok	häck 80-100 co 3-3,5 l	30 cm	5 st	
B7	Euonymus alatus ‘Compactus’	Vingad benved	stam 80-100	-	1 st	
B8	Fargesia murielae ‘Super Jumbo’	Bergbambu	60-80	80 cm		
B9	Prunus laurocerasus ETNA	Lagerhägg	50-60	-	2 st	
B10	Rhododendron (Yakushmanum-Gruppen) ‘Fantastica’	Yakushmanum-rododendron	40-50	-	1 st	
B11	Rhododendron (Yakushmanum-Gruppen) ‘Koichiro Wada’	Yakushmanum-rododendron	30-40	-	2 st	
B12	Viburnum x burkwoodii	Hybridolvon	60-80	-	1 st	
	KLÄTTERVÄXTER					
K1	Clematis (Atragene-Gruppen) ‘Georg’ E	Atragene-klematis	-	-	2 st	
K2	Clematis (Atragene-Gruppen) ‘Pink Perfume’	Atragene-klematis	-	-	2 st	
K3	Hedera helix ‘Baltica’	Baltisk murgröna	marktäckare	50 cm	104 st	
	PERENNER					
P1	Achillea ‘Coronation Gold’	Röllika	a-kval	35 cm	6 st	
P2	Actaea simplex ‘Brunette’	Höstsilverax	a-kval	50 cm	7 st	
P3	Alchemilla mollis	Jättedaggkåpa	a-kval	35 cm	8 st	
P4	Allium schoenoprasum	Gräslök	a-kval	30 cm	4 st	
P5	Anemone x hybrida ‘Honorine Jobert’	Stor höstanemon	a-kval	35 cm	28 st	
P6	Anemone x hybrida ‘Königin Charlotte’	Stor höstanemon	a-kval	35 cm	28 st	
P7	Aquilegia vulgaris ‘Nora Barlow’	Akleja	a-kval	35 cm	9 st	
P8	Astilbe chinensis ‘Pumila’	Dvärgastilbe	a-kval	35 cm	12 st	
P9	Astilbe (Arendsii-Gruppen) ‘Brautschleier’	Astilbe	a-kval	35 cm	13 st	
P10	Astilbe (Arendsii-Gruppen) ‘Erika’	Astilbe	a-kval	35 cm	13 st	
P11	Astilbe (Arendsii-Gruppen) ‘Fanal’	Astilbe	a-kval	35 cm	5 st	
P12	Dryopteris filix-mas	Träjon	a-kval	50 cm	9 st	
P13	Fragaria vesca var. semperflorens ‘Rügen’	Månadssmultron	a-kval	20 cm	30 st	
P14	Galium odoratum	Myskmadra	a-kval	30 cm	22 st	
P15	Geranium macrorrhizum ‘Ingwersen’s Variety’	Flocknäva	a-kval	40 cm	28 st	
P16	Geranium ‘Patricia’	Näva	a-kval	35 cm	10 st	
P17	Geranium phaeum ‘Album’	Brunnäva	a-kval	40 cm	6 st	
P18	Geranium phaeum ‘Samobor’	Brunnäva	a-kval	40 cm	13 st	
P19	Geranium ROZANNE	Näva	a-kval	35 cm	21 st	
P20	Helleborus orientalis ‘Red Lady’	Julros	a-kval	35 cm	6 st	

Växtlista, forts.

LITT + NR	VETENSKAPLIGT NAMN	SVENSKT NAMN	KVALITET	C/C	ANTAL	ANMÄRKNING
P21	Hosta (Tardiana-Gruppen) ‘Halcyon’	Blåfunkia	a-kval	40 cm	16 st	
P22	Hosta sieboldiana ‘Elegans’	Daggfunkia	a-kval	50 cm	16 st	
P23	Nepeta x faassenii ‘Walker’s Low’	Kantnepeta	a-kval	35 cm	5 st	
P24	Omphalodes verna	Ormöga	a-kval	35 cm	24 st	
P25	Origanum vulgare ‘Thumble’s Variety’	Kungsmynta / oregano	a-kval	35 cm	7 st	
P26	Rodgersia podophylla ‘Braunlaub’	Bronsrodgersia	a-kval	-	5 st	
P27	Salvia nemorosa ‘Caradonna’	Stäppsalia	a-kval	35 cm	7 st	
P28	Salvia officinalis ‘Purpurascens’	Kryddsalvia	a-kval	35 cm	4 st	
P29	Waldsteinia ternata	Waldsteinia	a-kval	35 cm	34 st	
	LÖKVÄXTER					
L1	Allium x hollandicum ‘Purple Sensation’	Purpurlök	a-kval	20 cm	20 st	Sätts i grupper om 5 lökar
L2	Crocus vernus	Vårkrokus	a-kval	10 cm	55 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L3	Galanthus nivalis	Snödroppe	a-kval	10 cm	200 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L4	Lilium martagon	Krollilja	a-kval	-	16 st	
L5	Lilium martagon var. album	Vit krollilja	a-kval	-	12 st	
L6	Narcissus poeticus ‘Recurvus’	Pingstlilja	a-kval	10 cm	70 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L7	Tulipa (Darwinhybrid-Gruppen) ‘Apeldoorn’	Darwinhybridtulpan	a-kval	15 cm	15 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L8	Tulipa (Darwinhybrid-Gruppen) ‘Golden Apeldoorn’	Darwinhybridtulpan	a-kval	15 cm	25 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L9	Tulipa (Fosteriana-Gruppen) ‘Purissima’	Kejsartulpan	a-kval	15 cm	20 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L10	Tulipa gesneriana (Liljeblommiga Gruppen) ‘Ballerina’	Liljetulpan	a-kval	15 cm	30 st	Sätts i grupper om 10 lökar
L11	Tulipa gesneriana (Liljeblommiga Gruppen) ‘White Triumphator’	Liljetulpan	a-kval	15 cm	45 st	Sätts i grupper om 10 lökar

Utrustnings- och materiallista

LITT + NR	NAMN	MÅTT	ANMÄRKNING
	MARKMATERIAL		
M1	Grus		Nytt grus läggs på. Även ytan under taket (parkeringen) grusas. Gruset skall vara av samma typ som det befintliga.
M2	Matjord		
M3	Natursten		Den befintliga sten som finns i trädgården
M4	Stegsten	Ca 40 cm i diameter	Förslagsvis “Skiffer Stegsten Svart” från Flisby AB.
	BYGGDA ELEMENT		
M5	Grill		Muras i natursten enligt Beskrivning 1.
M6	Handbollsmål		Byggs på samma sätt som det befintliga målet.
M7	Tak		Nytt, större tak byggs över parkeringen. Storleken anpassas efter kundens behov, ritningen visar ungefärlig storlek.
M8	Trädäck		Trädäcket runt poolen byggs till i samma stil, träslag och färg som det befintliga trädäcket.
	ÖVRIGA MATERIAL		
M9	Kompostbehållare		Används för varmkompostering av köksavfall. Skall vara en sluten behållare.
M10	Kompostgaller		Två komposteringsfack sätts samman av kompostgaller. Dessa används för kompostering av trädgårdsavfall.
M11	Pallkragar		2 eller 3 pallkragar ställs ovanpå varandra, för att skapa en bekväm arbetshöjd. Pallkragarna kan ev. målas för att hålla längre, t.ex. i matt svart eller falurött.
M12	Pool	4,5 m i diameter	Rund ovanmarkspool av en typ som tål att grävas ned. Grävs ner så att poolkanten hamnar i nivå med trädäcket.
M13	Poolstege		Köps i samband med poolköpet.

Diskussion

Analys utifrån litteraturen

Thinking sketches, talking sketches, prescriptive sketches & storing sketches

Jag har funderat mycket över denna indelning av skisser efter deras olika roller i design. Hur stämmer de in på designprocessen när det gäller design av trädgårdar? *Thinking sketches* skulle kunna vara de skisser jag gör då jag själv sitter och funderar över en trädgårds utformning. De fungerar då som ett stöd för tanken, de blir en förlängning av det jag tänker. *Talking sketches* skulle kunna vara (förutom skisser som visas för kollegor i ett gemensamt projekt, som tidigare nämnts) skisser jag visar för en lärare, då jag söker handledning, eller de skisser jag visar för en kund, då vi diskuterar en trädgårds utformning. *Prescriptive sketches* skulle, när det gäller trädgårdsdesign, kunna vara de färdiga bilder som kunden får och som trädgården anläggs efter – t.ex. illustrationsplaner och planteringsplaner.

En och samma skiss kan ha flera olika roller i designprocessen. En *thinking sketch* kan till exempel bli en *storing sketch*, om den idé som skissen representerar var så bra att designern bestämmer sig för att spara den för senare bruk. En *storing sketch* kan i sin tur bli en *talking sketch*, om designern tar den till hjälp när han/hon ska förklara en idé.

Jag använde mig av *thinking sketches* i stor utsträckning under hela designprocessen. Skisserna 1-10 är utpräglade *thinking sketches*. De är inte gjorda för att visas upp för någon annan, utan gjordes enbart för att hjälpa och stödja mina tankar tidigt i processen.

De skisser som jag visade för familjen vid andra mötet (nummer 11-15) kan sägas vara *talking sketches*. Jag har bemödat mig om att de ska vara tydliga och enkla att förstå (även om jag kompletterade dem med muntliga förklaringar vid mötet). Ursprungligen var de försedda med skriftliga anmärkningar för ytterligare tydlighet. Anmärkningarna syns inte i dessa inskannade versioner.

Skisserna 11-15 är också *thinking sketches* i någon mening. När jag gjorde dem hämtade jag idéer från de tidigare skisserna, men testade att kombinera dem på nya sätt. Alla kombinationer är inte funktionella, men detta har ett värde i sig, eftersom det fick mig att förstå vad som inte skulle fungera. Dessa skissförslag borde dock (eftersom de skulle presenteras för kunden) ha varit mer genomarbetade, så att trädgårdens disposition var en fungerande helhet inom varje skiss.

Så här i efterhand inser jag att jag borde ha gjort några perspektiv-skisser (*talking sketches*) att visa för kunden, tillsammans med skisserna 11-15, för att tydligare visa hur förslagen skulle kunna te sig. Det är ofta mer talande, både för designern och för kunden, att se en del av trädgården ”som om man var där” än att se den uppiifrån.

Som jag tolkar det skulle *prescriptive sketches* kunna vara de bilder som jag överlämnar till kunden då jag är färdig med designprocessen. Jag tycker själv att min illustrationsplan och mina planteringsplaner är tillräckligt tydliga. Under utbildningen har mycket fokus lagts på att just göra tydliga planer. Jag önskar att skissandet hade lyfts fram som lika viktigt. Att skissa är lärorikt, kanske ännu mer för oss studenter än för yrkesverksamma trädgårdsdesigners. Dessutom vore det nyttigt att från början anamma skissandet som en självklar arbetsmetod. Eller – kanske är det inte den bäst fungerande arbetsmetoden för alla? Alla designers kanske inte måste skissa? Jag tror dock att det är den enklaste och mest funktionella metoden för de allra flesta. Själv har jag mycket svårt att föreställa mig saker helt och hållet ”i huvudet” eller, annorlunda uttryckt: i ”*the mind’s eye*” (se s. 6). En trädgård är tredimensionell, och bilden blir helt enkelt för komplex. Då är det till oerhört stor hjälp att kunna fästa den på papper! Att rita en axonometri ger en ungefärlig bild av hur förslaget kommer att te sig i 3D – inte fullt så bra som en modell, men betydligt bättre än en plan (som ju per definition är platt).

Jag har ännu inte medvetet använt mig av *storing sketches* - men visst händer det att jag går tillbaka och tittar på gamla skisser då jag funderar över hur ett problem ska lösas. Kanske är det främst mer erfarna designers, som arbetat med design under flera år, som ibland går tillbaka till gamla skisser för att hämta inspiration?

Skissandets olika funktioner

I min litteraturstudie skrev jag om en mängd olika funktioner som skissandet kan ha i designprocessen. Jag har funderat över vilka av dessa jag använt mig mest av under arbetet med trädgården.

Till att börja med kan jag jämföra mitt skissarbete med skissandets funktioner enligt Nord & Birgerstam:

- ”att insamla sinnesintryck
- att skapa en helhetsgestalt
- att upptäcka och formulera ett problem
- att försöka lösa problemen, ’organisera’
- att kommunicera med andra” (1997, s.14)

Det är en kort och kärnfull uppräknig, som jag gillar – även om den kanske inte är helt komplett. Till jämförelsen: jag vet att jag knappast alls har använt skissandet för att **insamla sinnesintryck**. Det enda skulle i så fall vara några slarviga markeringar som jag gjorde i mina anteckningar när jag mätte upp trädgården. Det hade förmodligen varit nyttigt att skissa mer på plats i trädgården, för att tvinga mig själv att verkligen *se* trädgården på ett annat sätt, och förstå dess rumsliga kvaliteter. Att jag inte gjorde det berodde dels på tidspress (jag tyckte mig inte ha tid att skissa på plats), dels på att jag inte riktigt satt i system att skissa då jag befinner mig på den plats jag ska gestalta. Jag brukar ta foton i stället, men som Holden & Liversedge skriver: “*A photograph is a very different form of record: it can be fleeting, a snapshot, and does not necessary involve analysis. /.../ If you have spent four or five hours drawing an apple tree, on the other hand, you can understand its structure and properties deeply.*” (2014, s. 112) Jag ser verkligen deras poäng, men eftersom jag ännu inte är så van att skissa av miljöer går det *mycket* snabbare att fotografera! Med kameran kan jag till exempel snabbt ta bilder av en och samma plats ur flera olika vinklar. Kanske borde jag ändå börja komplettera mina fotografier med skisser. Frågan är bara om det är tidsmässigt och ekonomiskt försvarbart?

Jag har strävat efter att använda skissandet för att **skapa en helhetsgestalt** åt trädgården, men jag vet att det färdiga förslaget inte riktigt blev den harmoniska helhet jag hade önskat. De många olika funktionerna gjorde det svårt att ge trädgården en enhetlig form, och jag visste inte hur jag skulle göra för att komma runt det problemet. Min handledare sa till mig att jag borde titta i Sørensens bok *Utypiske haver til et typehus: 39 haveplaner* (1997). Det gjorde jag också, tidigt i processen (jag tycker att den boken är genial, och har kommit tillbaka till den många gånger under min utbildning), men jag visste inte hur jag skulle tillämpa hans idéer på den trädgård jag nu stod inför. Det kändes helt enkelt svårt att göra en trädgård med stark, renodlad form när det fanns så många funktioner att pussla in! Kanske borde jag ha diskuterat med familjen om det fanns någon funktion som de skulle kunna tänka sig att vara utan. Å andra sidan – jag ville verkligen göra dem nöjda. Förmodligen hade det trots allt varit möjligt att tillämpa någon av Sørensens idéer med ett gott resultat. Kanske hade jag bara dålig fantasi just då. Kanske trodde jag att jag tänkte realistiskt, när jag i själva verket bara tänkte tråkigt? Jag kunde ha lekt mer med former tidigt i processen. Jag kunde ha plockat fram en tuschpenna med bred spets och gjort några fria, ohämmade skisser med stora penndrag. Dessa tankar får jag ta med mig till framtida designprocesser.

Något som jag däremot nyttjat skissandet till i stor utsträckning är att **upptäcka och formulera ett problem**. Då jag gjorde de skisser som jag redovisar i det här arbetet (skisserna 1-15) upptäckte jag hela tiden nya problem, och om dem berättar jag i avsnitten ”Början av designprocessen” och Designprocessen fortsätter”.

Som en naturlig följd försökte jag **lösa problemen** så fort jag upptäckte dem. Varje skiss där jag upptäckte ett problem blev en utmaning, som fick mig att vilja försöka igen. Som Nord & Birgerstam också skriver: ”varje ny skiss är en intuitiv ingivelse med föregående skiss som provokation” (1997, s.7).

För att problem ska kunna lösas behöver de naturligtvis upptäckas först. Jag har börjat ana att en viktig nyckel till god design är att kunna upptäcka problem – brister – i sina egna skisser (se också det Schon & Wiggins skriver om att upptäcka oavsiktliga konsekvenser, s. 6).

Jag har också använt skissandet för att **kommunicera med andra**. Skisserna blev en viktig del av min kommunikation med beställaren. Vid vårt andra möte visade jag några olika skisser med förslag till trädgårdens utformning. Jag tycker att det fungerade väl, familjen verkade förstå skisserna och vi kunde använda dem som utgångspunkt för vår diskussion. Så här i efterhand tänker jag dock att jag skulle ha velat göra fler, mer genomarbetade och mer ”säljande”skisser.

Förutom ovanstående tycker jag att skissandet har haft ytterligare några funktioner i min gestaltningsprocess. Jag har använt skisser för att överväga olika alternativ (se det som Holden & Liversedge skriver, s. 6). Jag har använt det som en arbetsform, en process i designprocessen. Mitt skissande har varit ett estetiskt organiserande. (se det som Nord & Birgerstam skriver, s.6).

Diskussion kring mitt arbete

Målen med arbetet har uppnåtts. Jag har tagit fram ett designförslag, med hänsyn till beställarens önskemål och behov. Jag har dock inte följt upp vad familjen själva tycker om förslaget. Jag har gjort en analys utifrån självreflektioner och litteratur. Eftersom jag dessutom skulle hinna göra gestaltningsförslaget blev analysen dock inte så omfattande som jag skulle ha önskat.

I de övningar jag gjort under utbildningen har jag arbetat med påhittade uppdrag. Detta var första gången jag fick tillfälle att arbeta med en verklig beställare. Det har varit intressant, men också svårt. Jag har haft svårt att förhålla mig till hur jag ska väga kundens vilja mot min egen. Min handledare har gett mig kritik för att jag har låtit kundens idéer styra mig allt för mycket. Jag kan hålla med om detta, och jag är inte särskilt nöjd med mitt färdiga utformningsförslag. I mina försök att ge alla funktioner en plats i trädgården fick jag till viss del kompromissa med estetiken. Jag tycker att det är viktigt att förslaget tillgodoser kundens önskemål och behov, men jag hade kunnat hitta en lösning med bättre – konstnärligare – gestaltning. Jag skulle ha skissat ännu mer! Om jag hade gjort fler “thinking sketches” tidigt under processen hade jag kanske kommit på bättre idéer. Om jag hade haft fler skissförslag att visa för kunden vid andra mötet, hade jag haft större chans att göra en lyckad gestaltning, som både jag och kunden kunnat känna oss nöjda med.

Jag funderar över mitt val av metod för arbetet. Var det verkligen optimalt att undersöka designprocessen genom att själv gå igenom en sådan process? För min egen del ångrar jag på sätt och vis det beslutet. Det blev komplicerat att få grepp om och sammanlänka arbetets olika spretande delar: mötena med beställaren, designprocessen, litteraturstudierna och skrivandet. Å andra sidan har jag svårt att tänka mig hur arbetet annars skulle ha gått till. Det finns aspekter av designprocessen som inte går att läsa sig till: tankar, känslor (inte minst frustration!), ifrågasättanden... Jag tror att man måste gå igenom en sådan process flera gånger för att förstå hur den fungerar, och hur den bör hantearas. Jag börjar inse värdet av alla de designövningar vi gjort under utbildningen – det är bra att vi fått gå igenom flera designprocesser, och öva på att hantera dem. Kanske kunde jag ha dragit nytta av dessa tidigare designprocesser i mitt arbete, och hämtat exempel därifrån? Jag kunde ha använt mig av gamla skisser för att illustrera olika teorier. Då hade jag haft mer distans till skisserna och lättare kunnat analysera dem. Kanske hade det fungerat bättre? Jag är glad att jag valde att studera litteratur i ämnet. Jag var inte säker på att jag skulle hitta något av värde, men det visade sig att det fanns en del skrivet i ämnet. Det finns inte överväldigande mycket skrivet om skissandet och designprocessen, men de källor som jag hittade var intressanta. De var trovärdiga och kändes relevanta för mitt arbete. Det var lärorikt och spännande att läsa litteraturen och göra en sammanställning. Hade det fungerat att göra en ren litteraturstudie? Kanske, men då hade jag inte haft skisser från en egen designprocess att visa som exempel. Jag tror att de trots allt är en viktig del av mitt arbete.

Litteraturen har varit viktig för mitt arbete – den har fått mig att fundera kring skissandet och se det på nya sätt. Jag har upptäckt nya fördelar och funktioner hos skissandet. Redan innan jag påbörjade det här arbetet visste jag att det är viktigt att skissa, men nu har jag fått en djupare förståelse för varför det är så viktigt.

En viktig poäng (som jag inte hade förutsett) med min litteraturstudie var igenkänningsfaktorn. Det var givande att läsa om andras designprocesser, och identifiera mig med det som de skrev om sina upplevelser. Det var intressant att upptäcka att ”jaha, det är inte bara jag som har det här problemet!” eller ”jaha, det är fler som känner så här!”. Det har fått mig att förstå att alla – även erfarna designers – står inför detta faktum: design är komplext. Detta ger mig lite större självförtroende, och större vilja att fortsätta arbeta med och utforska design.

Det hade varit intressant att också intervjua andra om deras skissande – kanske några lärare i trädgårdsdesign och landskapsarkitektur på SLU Alnarp. Att ta del av andras erfarenheter hade möjligen underlättat min egen analys. Genom att spegla sig i andra lär man känna sig själv.

Under min utbildning har det inte pratats särskilt mycket om skissande. Det förvånar mig nu, när jag fått större insikt i hur viktigt det är att skissa. Skissandet är snarare något som tagits för givet – vi studenter förväntas leverera färdiga förslag på ett visst datum – jag tror att det vore nyttigt att lägga större vikt på vägen dit. Som jag har förstått under arbetet med den här uppsatsen – jag citerar Rosell igen: ”Det finns ingen helt optimal design” (1990, s. 19). Det finns bara en hel massa möjligheter, som är mer eller mindre lämpliga/vackra/funktionella. Det gäller att välja ”rätt”. Design är svårt! Att öva mer på att skissa under utbildningen hade varit värdefullt. Jag tror att det är viktigt att i varje designprocess pröva flera olika alternativ, för att inte genast fastna för ett förslag som senare visar sig ha brister. Jag tror också att vi studenter skulle lära oss mer om vi prövade olika alternativ i större utsträckning. Designprocessen är i sig en utbildning, som Rosell (1990, s. 17) skriver.

När jag nu i tre år gått i en klass med blivande trädgårdsdesigners har jag gång på gång sett att en och samma uppgift kan lösas på många olika sätt. Då vi redovisat våra designuppgifter har det varit tydligt att det finns många möjliga lösningar – och att de kan vara otroligt olika varandra. Vad är det som avgör vilken lösning en person fastnar för? Design är personligt och intuitivt, och inget förslag är det andra likt.

Arbetet har lett till ökad förståelse, men också till en lång rad nya frågor. Hur förhåller jag mig till kundens önskemål kontra min egen vilja och kunskap som designer? Hur kan jag designa en trädgård som är både så funktionell och så vacker som möjligt? Måste det finnas en motsättning mellan dessa båda värden? Hur kan jag använda mig av skisser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt – i min egen designprocess och i kommunikationen med beställaren? Hur väljer jag mellan alla möjligheter i en designprocess? Hur hittar jag en “egen stil” som trädgårdsdesigner? Dessa frågor får jag söka svar på i mitt fortsatta utforskande av designprocessen.

Källförteckning

Ferguson, E. S. (1992) *Engineering and the Mind's Eye* [Elektronisk] Cambridge, MA: The MIT Press. Tillgänglig: http://books.google.se/books?hl=sv&lr=&id=WcqaKE_Eg1IC&oi=fnd&pg=PP11&dq=engineering+and+the+mind%27s+eye&ots=rrQIRwsR8x&sig=2b6juCMr2CsOS58foTboSslEEeA&redir_esc=y#v=onepage&q=engineering%20and%20the%20mind%27s%20eye&f=false [2015-05-10]

Folkesson, A. (2002). *Jag söker platsens mening – Arkitektoniska överväganden i samband med formandet av en trädgård*. Alnarp: Institutionen för landskapsplanering (Rapport 02:5)

Holden, R. & Liversedge, J. (2014). *Landscape Architecture – an Introduction*. London: Laurence King Publishing Ltd.

van der Lugt, R. (2005) *How sketching can affect the idea generation process in design group meetings*. Design Studies [Elektronisk], vol 26 (2) ss. 101-122. Tillgänglig: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0142694X04000778> [2015-01-28]

Nord, L. & Birgerstam, P. (1997). *Skissandet som didaktiskt fenomen*. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet (Pedagogiskt utvecklingsarbete nr 34)

Purcell, A. T. & Gero, J. S. (1998). *Drawings and the design process*. Design Studies [Elektronisk], vol 19 (4) ss. 389-430. Tillgänglig: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0142694X98000155> [2015-01-28]

Rosell, G. (1990). *Anteckningar om designprocessen*. Stockholm: Kungl. Tekniska Högskolan

Suwa, M., Gero, J. & Purcell, T. (2000). *Unexpected discoveries and S-invention of design requirements: important vehicles for a design process*. Design Studies [Elektronisk], vol 21 (6) ss. 539-567. Tillgänglig: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0142694X99000344> [2015-02-03]

Sveriges Lantbruksuniversitet. (2015-06-04) *Svensk Kulturväxtdatabas (SKUD)* www.slu.se/skud [2015-06-10]

Sørensen, C. Th. (1997) *Utypiske haver til et typehus - 39 haveplaner*. 3 utg. Köpenhamn: Christian Ejlers' Forlag.